

Івурмак

Українська Муза

ПОЕТИЧНА АНТОЛОГІЯ

Котляревський, Артемовський-Гулак, Боровиковський,
Гребінка, Шашкевич, Устیانович, Головацький, Мо-
гильницький, Костомаров, Метлінський.

Випуск 1

1908

Київ

УКРАЇНСЬКА МУЗА

△
WID-LC
PG
3934
.437x
v. 1908

pt. 1-12

SLAVIC DIVISION

SEP 28 1994

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Українська Муза

ПОЕТИЧНА АНТОЛОГІЯ

ОД ПОЧАТКУ ДО НАШИХ ДНІВ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

Олеки Коваленка

Київ, 1908

SLAVIC DIVISION

SEP 28 1994

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Hleda n 130

Друкарня Петра Барського, Київ, Хрещатик 40.

Слово од редактора

Приступаючи до видання „Української Музи“ ми мали на меті дати, по спроможі, повну картину розвитку української поезії, живу історію української поетичної творчості.

Не треба багато говорити про те велике значіння, яке має українська поезія для сучасного українського громадянства...

Українська поезія—це жертвеник, на котрій принесли свою кров і серце кращі сини України; це світильник, що світив і ще довго світитиме живим, надійним промінем для темної і безсилої України, указуючи шлях до пового кращаго вільного життя; це дзвін, що розбуджує сонних, звертає заблудших на певну дорогу і скликає до братання і згоди...

В Українські поезії одбилась вся тяжка, сумна доля, а разом з тим бажання і надії всього українського народу...

Довгий час, цілі століття український народ і його Муза терпіли муки, і не вільно було висловляти свою думку рідним вільним словом. Але, не вважаючи на всі ті перепони, Українська Муза не вмерла, вона живе, і її струни голосно бреньять, збуджуючи в серцях людей любов до безталанного краю і народу...

Через всю українську поезію яскравою червоною смугою проходить щира демократичність, прихильність і любов до народу і свободи, і ніколи українська поезія не служила потіхою для ситих і багатих...

І недалеко вже той час, коли голосно і широко прокотиться вільне українське слово по ланах і степах українських і тоді Українська Муза весело всміхнеться, вкупі з веселим, щасливим і вільним народом!..

Олекса Коваленко.

Іван Петрович Котляревський.

1769—1838

Родився 29 серпня 1769 року в Полтаві; дід його був діяконом у соборній церкві, а батько його служив канцеляристом в полтавському міському магістраті. Котляревський змалку був дуже охочий до науки. У Полтаві тоді добрих шкіл ще не було, і його, після початкової науки у дяка, oddали до духовної семінарії у Переяславі. Ще в семінарії Котляревський так уславися між товаришами своїми віршами, що його прозвали „рфімачем“. Скінчивши науку в семінарії, Котляревський став учити дітей у панів і тоді ж почав писати перші пісні „Енеїди“. Живучи на селі й любячи рідний народ, його мову та звичаї, Котляревський частенько одягав свитку і йшов „на улицю“, або „на вечорниці“—поміж простих людей, і там прислухавсь до народньої мови, розпізнавав звичаї і побут селянський. В 1789 р. Котляревський покинув вчителів дітей і поступив на службу: спочатку судовиком в Новоросійську канцелярію, а далі, в 1796 р. до війська (до Сиверського карабинерного полку) і прослужив там до 1803 року. Після цього він ніякої служби і заробітків не мав і дуже бідував. Іздив навіть у Петербур шукати собі служби і роботи, та нічого й там не найшов. Аж у 1810 р. його наставлено за „надзірателя“ в школі для дітей бідного панства в Полтаві. В 1827 р. Котляревського зроблено „попечителем богоугодного заведення“ в Полтаві, тут він служив аж до 1835 р., коли покинув зовсім службу через хворобу. Помер Котляревський 29 жовтня 1838 р. Заслуга Котляревського в історії української літератури дуже велика: він перший на Україні почав писати народньою мовою і положив початок новій художественній літературі. Іван Петрович Котляревський — батько сучасної української літератури. В 1798 році в Петербурі надруковано першу книжку українською мовою—три частини „Перелицьованої Енеїди“ (дальші видання були 1806, 1809, 1842, 1862, 1875 р.р. та ин.); 1805 р. написано „Оду до князя Курякина“. В 1818 р. „Наталку-Полтавку“, а згодом—„Москаля-Чарівника“. Од писань першого українського поета віє живим народнім духом, ширим спочуттям до народу та

вболіванням над його тяжкою долею і безталанням... В 1898 році вся Україна й Галичина святкували 100-літні роковини народження нової української літератури. В 1903 році в Полтаві Котляревському поставлено пам'ятника на бульварі, що зветься його ім'ям. Одриття пам'ятника Котляревському—це було перше прилюдне велике українське національне свято, на яке збігалось сила людей з усіх усюдів широкої України російської і з України австрійської—Галичини і Буковини.

ПОЧАТОК ЕНЕЄВОЇ МАНДРІВКИ.

Еней був парубок моторний
І хлопець хоть куди козак,
Удавсь на всеє але проворний,
Завзятіший од всіх бурлак.
Но греки, як, спаливши Трою,
Зробили з неї скирту гною,
Він, взявши торбу, тягу дав,
Забравши де-яких троянців,
Осмалених, як гиря, ланців,
П'ятами з Трої наживав.

Він, швидко поробивши човни,
На синє море попускав,
Троянців насажавши повні,
І, куди очі, почухрав.
Но зла Юнона, суча дочка,
Роскудкудакалась, як квочка—
Енея не любила страх;
Давно уже вона хотіла,
Його щоб душка полетіла
К чортам, і щоб і дух не пах.

Еней був тяжко не по серцю,
Юноні, все її гнівив:
Здававсь гірчіший їй од перцю,
Ні в чім Юнони не просив;
Но гірш за те їй не любився,
Що, бачиш, в Трої народився
І мамою Венеру звав;
І що його покійний дядько,
Парис, пріямове дитятко,
Путивочку Венері дав.

Побачила Юнона з неба,
Що пан Еней на поромах:

А те шепнула сука Геба...
Юнону взяв великий жаж!
Впрягла в игринджолята павичку,
Сховала під кібалку мичку,
Щоб не світилася коса;
Ваяла спідницю і шнурівку,
І хліба з сіллю на тарілку,
К Еолу мчалась, як оса.

„Здоров, Еоле, пане свату!
„Ой як-ся маєш, як живеш?“
Сказала, як ввійшла у хату,
Юнона: „чи гостей ти ждеш?“
Поставила тарілку з хлібом
Перед старим Еолом дідом,
Сама же сіла на ослі.
„Будь ласкав, сватоньку старику!
„Ізбий Енея з пантелику,
„Тепер пливе на морі він.

„Ти знаєш, він який суцїга,
„Паливода і горлоріз:
„По світу як іще побїга,
„Чїхсь багацько вилле сліз.
„Пошли на його лихо злеє,
„Щоб люди всі, що при Енеї,
„Послизли, і щоб він і сам.
„За цеє ж дівку чорнобриву,
„Смачною, гарну, уродливу,
„Тобі я, далебі, що дам.

„Гай, гай! ой дай же його кату!
Еол насупившись сказав:
„Я все б зробив за цю плату,
„Та вітри всі пороспускав:
„Борей недуж лежить з похмілля,

„А Норд поїхав на весілля,
 „Зефир же, давній негодай,
 „З дівчатами заженився,
 „А Евр в поденщики нанявся;
 „Як хочеш, так і помишляй!

„Та вже для тебе обіщаюсь
 „Енеєві я ляпас дати;
 „Я хутко, миттю постараюсь
 „В триста його к чортам загнати.
 „Прощай же! швидче убірайся,
 „Обіцянки ж не забувайся:
 „Бо послі, чуєш, ні чичирі!
 „Як збрешеш, то хоча надсядся,
 „На ласку послі не понадся.
 „Тоді од мене візьмеш чвирк“.

Еол, оставшись на господі,
 Зібрав всіх вітрів до двора,
 Велів погані бути погоді...
 Як раз на морі і гора!
 Все море зараз спузіріло,
 Водю, мов в ключі, забило,
 Еней тут крикнув, як на пуп,
 Заплакався і заривався,
 Пошарпався, увесь подрався,
 На тімі начесав аж струп.

Прокляті вітри роздулися,
 А море з лиха аж реве;
 Слізьми троянці облилися,
 Енея за живіт бере;
 Всі човники їх рощухрало;
 Багацько війська тут пропало;
 Тоді набрались всі сто-лих!
 Еней кричить, що: „я Нептуну
 „Півкопи грошей в руку суну,
 „Аби на морі штурм утих“.

Нептун із давна був дряпичка,
 Почув Енеїв голосок;
 Шатнувся зараз із запічка—
 Півкопи для його кусок!
 І миттю осідлавши рака,
 Схвативсь на його, мов бурлака,
 І вирнув з моря, як карась.

Загомонів на вітрів грізно:
 „Чого ви гудете так різно?
 „До моря, знаєте, вам зась!“

От тут то вітри схаменулись,
 І ну всі драла до мори,
 До ляса мов ляхи шатнулись,
 Або од іжака тхори.
 Нептун же зараз взяв мітелку
 І вимів море, як світелку,
 Та сонце глянуло на світ.
 Еней тоді, як народився,
 Разів із п'ять перехрестився,
 Звелів готувити обід.

Поклали шальовки соснові,
 Кругом наставили мисок;
 І страву всякую, без мови,
 В голодний пхали все куток.
 Тут з салом галушки лигали,
 Лемішку і куліш глитали
 І брагу кухликом тягли;
 Та і горілочку хлистали,
 На силу, із-за столу встали
 І спати послі всі лягли.

Венера, не послідня шльоха,
 Проворна, враг її не взяв,
 Побачила, що так полоха
 Еол синка, що аж захляв,
 Умилася, причепурилась
 І, як в неділю, нарядилась,
 Хоть би до дудки на танець!
 Взяла очіпок грезетовий
 І кунтуш з усами люстровий,
 Пішла к Зевесу на ралець.

Зевес тоді кружав сивуху
 І оселедцем заїдав;
 Він, сьому випиши восьмуху,
 Послідки з кварти виливав.
 Прийшла Венера, іскривившись,
 Заплакавшись і завіскрившись,
 І стала хлипать перед ним:
 „Чим пред тобою, милий тату,
 „Син заслужив таку мій плату?
 „І йон, мов в свинки, грають ім!

„Куди йому уже до Риму?
 „Хіба, як здохне чорт в рові,
 „Як вернеться пан хан до Криму,
 „Як жениться сич на сові.
 „Хіба б то вже та не Юнона,
 „Щоб не вказала макогона.
 „Що й досі слухає чмелів!
 „Коли б вона та не бісилась,
 „Замовкла і не комезилась,
 „Щоб ти це сам їй ізвелів“.

Юпитер, все допивши з кубка,
 Погладив свій рукою чуб;
 „Ох, доцю, ти моя голубка!
 „Я в правді твердий так, як дуб.
 „Еней збудує сильне царство,
 „І заведе своє там панство;
 „Не малий буде він панок,
 „На паншину весь світ погонить,
 „Багацько хлопців там наплодить
 „І всім їм буде ватажок.

„Заїде до Дідони в гості,
 „І буде там бенкетувать;
 „Полюбиться її він мосці
 „І буде бісики пускать,
 „Іди ж, небого, не журися,
 „Попонеділкуй, помолися,
 „Все буде так, як я сказав.“
 Венера низько поклонилась,
 І з пан-отцем своїм простилась,
 А він її поцілував.

Еней прочумався, проспався
 І голодрабців позбірив,
 Зовсім зібрався і уклався,
 І, скільки видно, почухрав.
 Плив, плив, плив, плив, що аж обридло
 І море так йому огидло,
 Що бісом на його дививсь.
 „Коли б, каже: умер я в Трої
 „Уже б не пив цієї гіркої,
 „І марне так не волочивсь.

ЕНЕЙ В СИЦИЛІЇ

Еней, попливши синім морем,
 На Карфагену оглядавсь;
 Боровсь з своїм сердега горем,
 Слізьми бідняжка обливавсь.
 Хоть од Дідони плив поспішно,
 Та плакав гірко, неутішно.
 Почувши ж, що в огні спеклась,
 Сказав: „Нехай їй вічне царство,
 „Міні же довголітне панство,
 „І щоб друга вдова найшлась!“

Як ось і море стало грати,
 Великі хвилі піднялись,
 І вітри зачали бурхати,
 Аж човни на морі тряслись.
 Водою чорт-зна як крутило,
 Що трохи всіх не потопило.
 Вертілись човни, мов дурні.
 Троянці з страху задрожали,
 І що робити, всі не знали,
 Стояли мовчки всі смутні.

Один з троянської ватаги—
 По іх він звався Палінур—
 Цей більше мав других одваги,
 Сміленький був і балагур,
 Що наперед цей схаменувся
 І до Нептуна окликнувся:
 „А що ти робиш, пан Нептун!
 „Чи це і ти пустивсь в ледащо,
 „Що хочеш нас звести ні на що?
 „Хіба півкопи вже забув?

А далі після цієї мови
 Троянцям він так всім сказав:
 „Бувайте, братця, ви здорові!
 „Оце Нептун замудрував.
 „Куди тепер ми, братця, підем?
 „В Італію ми не доїдем,
 „Бо море дуже шось шпуге.
 „Італія відціль не близько,
 „А морем в бурю їхать слизько,
 „Човнів ніхто не підкуе.

„От-тут землячка єсть, хлопьята,
 „Відціль вона невдалеку,
 „Сицилія, земля багата,
 „Вона міні щось по знаку.
 „Дмухнім лиш, братця, ми до неї,
 „Збувати горести свої,
 „Там добрий царь живе Ацест.
 „Ми там, як дома, очунаєм
 „І, як у себе, загуляєм,—
 „Всього багацько в його єсть“.

Троянці разом прийнялися
 І стали веслами гребти,
 Як стрілки, човники неслися,
 Мов ззаду пхали їх чорти.
 Іх сицилійці як уздріли,
 То з города, мов подуріли,
 До моря бігли всі зустрічат.
 Тут між собою розпитались,
 Чоломкалися і обнімались,—
 Пішли до короля гулять.

Ацест Енею, як би брату,
 Велику ласку показав,
 І зараз, попросивши в хату,
 Горілкою почастував;
 На закуску наклали сала,
 Лежала ковбаса чимала
 І хліба повне решето.
 Троянцям всім дали тетері
 І одпустили на кватері:
 Щоб йшли, куди потрапить хто.

Тут зараз підняли бенкети,
 Замуриотали, як коти,
 І в кахлях піднесли пашкети
 І кислю їм до сити;
 Гарячую, м'ягку бухинку,
 Зразову до ріжків печінку,
 Гречаних з часником пампух.
 Еней з дороги налігався
 І пінної так нахлистався,
 Трохи не виперсь з його дух.

Еней, хоть трохи був підпийлий,
 Та з розумом не потерявся;

Він син був богобояливий,
 По смерті батька не цуравсь.
 В цей день його отець опрягся,
 Як чикилдихи обіжрався,—
 Анхиз з горілочки умер.
 Еней схотів обід справляти
 І тут старців нагодувати,
 Щоб Бог душі свій рай одпер.

Зібрав троянську всю громаду,
 І сам пішов на двір до їх
 Просить у їх собі пораду,—
 Сказав їм річ в словах таких:
 „Панове, знаєте, трояни
 „І всі хрещені миряни,
 „Що мій отець бував Анхиз,
 „Його сивуха запалипа
 „І живота укоротила,
 „І він, як муха в зіму, зслиз.

„Зробити поминки я хочу,
 „Поставити обід старцям—
 „І завтра ж—далі не одстрочу,
 „Скажіте: як здається вам?“
 Цього троянці і бажали
 І всі у-голос закричали:
 „Енею, Боже, поможи!
 „І коли хочеш, пане, знати,
 „І сами будем помагати,
 „Бо ми тобі не вороги“.

І зараз миттю всі пустились
 Горілку, м'ясо купувать.
 Хліб, бублики, книші вродились,
 Пішли посуду добувать;
 І коливо з куті зробили,
 Сити із меду наситили,
 Договорили і попа;
 Хазяїнів своїх ззивали,
 Старців по улицях шукали...
 Пішла на дзвін дякам копа,

На другий день раненько встали,
 Огонь на дворі розвели
 І м'яса в казани наклали,
 Варили страву і пекли.

П'ять казанів стояло юшки,
А в чотирьох були галушки;
Борщу трохи було не з шість;
Баранів тьма була варених,
Курей, гусей, качок печених,
Досита щоб було всім їсть.

Цебри сивушки там стояли
І браги повнії діжки;
Всю страву в вагани вливали
І роздавали всім ложки.
Як проспівали; „Со святими“,
Еней обливсь слізьми гіркими,
І пріялися всі тьопать;
Наїлися і нахлистались,
Що де які аж повалялися...
Тоді і годі поминать.

Еней і сам зо старшиною
Анхиза добре поминав;
Не здрів нічого пред собою,
А ще з-за столу не вставав;
А далі трошки проходився,
Прочумався, протверезився,
Пішов к народу, хоть поблід.
З кишені вижнявши пів кіпки,
Шпурнув в народ дрібних, як ріпки,
Щоб тямилі його обід.

Еней у Дідони.

Колись Юпитер ненароком
Із неба глянув і на нас;
І кинув в Карфагену оком,
Аж там троянський мартопляс...
Розсердився і розкричався,
Аж цілий світ поколихався;
Енея лаяв на весь рот:
„Чи так-то, гадів син, він слуха?
„Убрався в патоку, мов муха,
„Засів, як у болоті чорт.

„Підіть, гінця міні кликніте,
„До мене зараз щоб прийшов,

„Глядить же цупко прикрутіте,
„Щоб він в шинок та не зайшов!
„Бо хочу я кудись послати.
„І йон, і йон же вража мати!
„Але Еней наш зледащів:
„А то Венера все свашкує,
„Енеечка свого муштрує,
„Щоб він з ума Дідону звів“.

Прибіг Меркурій засапавшись,
В три ряди піт з його котив;
Весь реміньцями обв'язавшись,
На голову бриль наложив;
На грудях з бляхою ладунка,
А ззаду з сухарями сумка,
В руках нагайський малахай.
В такім наряді влізши в хату,
Сказав: „Готов уже я, тату,
„Куди ти хочеш, посилай!“

„Біжи лиш швидче в Карфагену,“
Зевес гінцеві так сказав:
„І пару розлучи скажену,
„Еней Дідону б забував.
„Нехай лиш відтіть уплітає,
„І Рима строїти чухрає,
„А то заліг, мов в грубі пес.
„Коли ж він буде й ще гуляти,
„То дам йому себе я знати.
„Оттак сказав, скажи, Зевес“.

Меркурій низько поклонився,
Перед Зевесом бриль ізняв,
Через поріг перевалився,
До стані швидче тягу дав.
Покинувши із рук нагайку,
Запріг він миттю чортопхайку:
Черкнув із неба, аж курить;
І все кобилок поганяє,
Що оглобельна аж брикає;
Помчали, аж візок скрипить!

Еней тоді купався в бразі,
І на полу, укритись, ліг;
Йому не снилось о приказі,
Як ось Меркурій в хату вбіг!.

Смикнув із полу, мов пся-юху.

„А що ти робиш? пьєш сивуху?“

Зо всього горла закричав:

„А ну лиш швидче убірайся,

„З Дідомою не женихайся,

„Зевес поход тобі сказав!

„Чи це ж таки до діла робиш,

„Що й досі тута загулявсь?

„Та швидко і не так задробиш;

„Зевес не дурно похвалявсь:

„Получиш добру халазію,

„Він видавить з тебе олію,

„От тільки ще тут побарись.

„Гляди ж, сьогодні щоб убрався,

„Щоб нишечком відціль укрався,

„Мене удруге не дождись.“

Еней піджав хвіст, мов собака;

Мов Каїн, затрусивсь увесь;

Із носа потекла кабака;

Уже він знав, який Зевес.

Шатнувся миттю сам із хати,

Своїх троянців позбірати;

Зібравши, дав такий приказ:

„Як можна швидче укладайтесь,

„Зо всіми клунками збирайтесь,

„До моря швендяйте як раз!“

А сам, вернувшись в будинки,

Своє лахміття позбірав;

Мнзеріі наклав дві скриньки,

На човен зараз одіслав,

І дожидався тільки ночі,

Що як Дідона зікне очі,

Щоб не прощавшись тягу дать.

Хоть він за нею і журився,

І світом цілий день нудився,

Та, ба! бач треба покидать.

Дідона зараз одгадала,

Чого сумує пан Еней,

І все на ус собі мотала,

Щоб умудритися і ей;

З за печі часто виглядала,

Прикинувшись, буцім куняла,

І мов вона хотіла спать.

Еней же думав, що вже спала,

І тільки що хотів дать драла,

Аж ось Дідона за чуб хвать.

„Постій, прескурвий, вражий сину!

„Зі мною перше расплатись!

„От задушу, як злу личину,

„Ось ну лиш тільки завертись!

„От так за хліб, за сіль ти платиш?

„Ти всім, привикши насміхатись,

„Роспустиш славу по міні!

„Нагріла в пазусі гадюку,

„Що послі ізробила муку!

„Послала пуховик свині!

„Згадай, який прийшов до мене,

„Що ні сорочки не було;

„І постолів чорт мав у тебе,

„В кишені ж пусто, аж гуло;

„Чи знав ти, що такез гроші!

„Мав без матні одні холоші,

„І тільки слава, що в штанах;

„Та й те порвалось і побилось,

„Аж глянуть сором, так світилось;

„Свити́на вся була в латках.

„Чи я ж тобі та не годила?

„Хіба ріжна ти захотів?

„Деь вража мати підкусила,

„Щоб хирний тут ти не сидів!“

Дідона гірко заридала.

І з серця аж волосся рвала,

І закраснілася, мов рак.

Запінилась, посатаніла,

Неначе дурману іззіла,

Залаяла Енея так:

„Поганий, мерзкий, скверний, брідкий,

„Нікчемний, ланець, кателик!

„Гульвіса пакосний, пресидкий,

„Негідний, злодій, сретик!

„За кучму цю твою велику,

„Як дам ляща тобі я в пику,

„То тут тебе лизне і чорт!

„І очі видеру із лоба

„Тобі, диявольська худобо!
„Трясешся, мов зімою хорт!

„Мандруй до сатани з рогами
„Нехай тобі присниться біс!
„З твоїми сучими синами,
„Щоб враг побрав вас, всіх гувльвіс,
„Щоб ні горіли, ні боліли,
„На чистому щоб поколіли,
„Щоб не оставсь ні чоловік;
„Щоб доброї не знали долі,
„Були щоб з вами злі болі,
„Щоб ви шаталися по вікі!“

Еней од неї одступався,
Поки зайшов через поріг,
А далі, аж не оглядався,
З двора в собачу ристь побіг.
Прибіг к троянцям, засапався,
Обмок в поту, як би купався,
Мов з торгу в школу курохват;
Потім, у човен хутко сівши,
І їхати своїм велівши,
Не оглядався сам назад.

Жарти Юони.

Олімпські во всяку пору
І, грім пускаючий, їх пан
Ходили голі без зазору,
Без сорому, на кшталт циган.
Юона, з неба увильнувши
І гола, як долоня, бувши,
По-парубьячу одяглась;
Кликнувши ж в поміч Асмодея,
Взяла на себе вид Енея,
До Турна просто понеслась.

Тоді пан Турн зіло гнівився
І приступу к собі не мав,
Що у троян не поживився
І тьху Енееві не дав;
Як ось мара в лиці Енея,
В киреї бідного Сихея

Явилась Турна задирать:
„А ну лиш, лицарю мизерний,
„Злиденний, витязю нікчемний,
„Виходь сто-лих покуштувать!“

Турн зирк,—і бачить пред собою
Присяжного свого врага;
Що так негречно кличе к бою
І явно в труси пострига,
Осатанів і затрусився,
Холодним потом весь облився,
Од гніву сумно застогнав,
Напер мару—мара виляє,—
Еней од Турна утікає!
І Турн в догонку поскакав.

Той не втече, цей не догонить,
От тільки, тільки не вшпигне;
Зикратого мечем супонить,
Та ба! мари не підстьобне.
„Та не втечеш, кричить, паничу!
„Ось зараз я тебе підтичу,
„Це не в кукли з Лависей грать!
„Тебе я швидко повинчаю,
„І воронів потішу стаю,
„Коли начнуть твій труп клювать.“

Мара Енеева, примчавшись
До моря, де стояв байдак,
Ні трохи не остановлявшись
(Щоб показати великий ляк),
Стрибнула в його, щоб спастися;
Тут без числа Турн осліпився,
Туди ж в байдак і сам стрибнув,
Щоб там з Енея поглумиться,
Убить його, мазки напитися;
Тоді б Турн первий лицарь був!

Тут в миг байдак заворушився
І, сам одчаливши, поплив;
А Турн скрізь бігав і храбрився,
І тішивсь, що врага настиг.
Таку, Юона, зливши кулю,
Перевернувшись в зозулю,
Махнула в вирій навпростець.
Турн глядь, аж він уже серед моря,

Трохи не луснув з серця, з горя,
Та мусив плить, де жив отець.

Похорони троянців.

Уже світова зірниця
Була на небі, як п'ятак,
Або пшенишна варяниця,
І небо рділося, мов мак.
Еней троянців в гурт ззиває
І з смутним видом объявляє,
Що мертвих треба поховати;
Щоб зараз прийнялися дружно,
Братерські і єдинокорно
Троян убитих зволікати.

Потім Мезентія доспіхи
На пень високий насадив,
І це робив не для потіхи,
А Марса щоб удоволив.
Шишак, панцирь і меч булатний,
Спис з прапором, щит дуже знатний;
І пень, мов лицарь, в збруї був.
Тоді до війська обернувся,
Прокашлявся і раз сморкнувся,
І річ таку їм уджигнув:

„Козацтво! лицарі! трояни!
„Храбруйте! наша, бач, бере;
„Оце опудало погане
„Латинів город одіпре,
„Но перше, чим начнем м'я битись,
„Для мертвих треба потрудитись.
„Зробить їх душам упокой;
„Імення лицарів прославить,
„Палланта к батькові одправить,
„Що наложив тут головою.“

За цим пішов в курінь просторний,
Де труп царевича лежав.
Над ним аркадський *нідкоморій*
Любистком мухи обганяв.
Троянські плакси тут ридали,
Як на завійницю, кричали,

Еней зарюмав басом сам:
„Гай! Гай! сказав: увяв мій гайстер!
„Який то був до бою майстер.
„Угодно, бачу, так богам!“

Звелів носилки з верболозу
І з очерету балдахин
Зготовить тіла для виносу,
Щоб в їх Паллант, Евандрів син,
Вельможна, панська персона
Явилася перед Плутона,
Не як аби-який харпак.
Жінки покійника обмили,
Нове убрання наложили,
Запхнули за шокую п'ятак.

Як все уже було готово,
Тоді якийсь їх філозоф
Хотів сказати надгробне слово,
Та збився і, почухав лоб,
Сказав: „Це мертвий і не дишить,
„Не видить, то есть і не слишить,
„Єй! Єй! уви! он мертв, амінь!“
Народ од річі умилився
І гірко, гірко прослезився,
І мурмотав: „Паноче, згини!“

Потім Палланта покадили,
К носилкам винесли на двір,
Під балдахином положили;
Еней тут убивавсь без мір.
Накривши гарним покривалом,
Либонь тим самим одялом,
Що од Лідони взяв Еней,
Взмостили воїни на плечі
І помаленьку, по-старечі
Несли в містечко *Паллантей*.

Як вибрались на чисте поле,
Еней з покійником прощавсь,
Сказав: „О жизнь! бурливе море.
„Хто цілий на тобі зоставсь?
„Прости, приятелю любезний,
„Одячу я за вид цей слезний,
„І Турн получит з баришком.“
Потім Палланту уклонився,

Облобизав і прослезився,
Додому почвалав тишком.

К господі тільки що вернувся
Наш смутний лицарь, пан Еней,
Уже в присінках і наткнувся
На присланих к йому гостей;
Були послы це од Латина,
І всі асесорського чина,
Один армейський копитан;
Цей скрізь по світу волочився,
І по-фригійські научився,
В посольстві був, як драгоман.

Латинець старший по породі
К Енею рацію почав,
І в наших, значить, переводі
Буцім то ось він що сказав:
„Не ворог, хто уже дублений,
„Не супостат, чий труп нікчемний
„На полі без душі лежить.
„Позволь тіла убитой раті,
„Як водиться, землі предати,—
„Нехай князь милость цю явить.“

Еней, к добру з натури склонний,
Сказав послам латинським так:
„Латинус рекс естъ невгомонний,
„А Турнус—пессімус дурак.
„І кваре воювать вам мекум?
„Латинуса будь пудо цекум,
„А вас, сеньорес, без ума;
„Латинусу рад пацем даре,
„Пермітто мертвих поховаре,
„І злости корам вас нема.

„Один естъ Турнус ворог меус,
„Сам, ерю, дебет воювать;
„Велять так фата, ут Енеус—
„Вам буде рекс, Амати зять.
„Щоб привести ад фінем белюм,
„Ми зробим з Турнусом дуелюм,
„Про що всіх санівіс проливать?
„Чи Турнус буде, чи Енеус,
„Укаже іадіус, вель Деус,
„Латинським сцентро управляют.

Латинські послы ззирались,
По серцю їм ця річ була;
Значевья трохи схаменулись,
Дрансеса смілість тут взяла:
„О, князю, крикнув, пресловутий!
„Великим ти родився бути!
„Ми все в Латинови уста
„Внесем, дрібнесенько розкажем
„І широко, широко те докажем,
„Що з Турном дружба естъ пуста“.

І мировую тут зробили
На тиждень, два або і три,
І в договорі положили,
Щоб теслі і другі майстрі
Латинські помогли троянам,
Цим ланцям, голякам, прочанам
Достроїть новий городок;
Щоб нарубать дали соснини,
Кленків, дубків і берестини;
На крокви годних осичок.

За цим тут почалось гуляння,
І чарочка пішла кругом,
Роскази, сміхи, обнімання,
Ділились дружно тютюном.
Які пили, які трудилися
І над убитити возилися,
В лісах же страшна стукотня.
В коротке мировее время
Латинське і троянське племья
Було, як близькая рідня.

Тепер би треба описати
Евандра батьківску печаль
І хлипання все розказати,
І крик, і оханья, і жаль.
Та ба! не всякий так змудрує,
Як сам Віргілій намалює,
А я ж до жалю не мастак;
Я сліз і оханья боюся
І сам ніколи не журюся;
Нехай собі це піде так.

Як тільки світова зірниця
На небі зачала моргать,

То вся троянська станиця
 Взаялася мертвих зволікать.
 Еней з Тархоном розійздає,
 К трудам дружину понуждає,
 Кладуть із мертвих тіл костри,
 Соломою їх обволакають,
 Олію з дьогтем поливають
 На всякий зруб разів по три.

Потім солону підпалили,
 І плам'я трупи обняло,
 І вічну пам'ять заквилили,
 Аж сумно слухати було.
 Тут кість і плоть, і жир шкварчали,
 Тут інші смалець істочали,
 У інших репався живіт.
 Смерад, чад і дим кругом носились,
 Жерці найбільше тут трудились,
 Ісконі бо хаптурний рід.

Други, товариші і кривні,
 Батьки, сини, куми, свати,
 На віки вічні незабвенні,
 А може хто із суєти,
 В огонь шпурляли різну зброю;
 Одежу, обув дорожню;
 Шаблі, лядунки, келепи,
 Шапки, свитки, кульбаки, троки,
 Онучі, постолі, волоки
 Шпурлялись, як на тік снопи.

Не тільки в полі так робилось,
 В Лавренті сумно теж було,
 Багацько трупа там палилось,
 Поспільство ж на чім світ реало.
 Там батько синя парубілку
 Оплакував і кляв злодійку
 Війну і ветхого царя;
 Тут дівка вельми убивалась,
 Що без вінця вдовою осталась,
 Утративши багатиря.

Жінки, пороспускавши коси,
 Росхрістані і без свиток,
 Ростріпані, простоволосі,
 Галасували на весь рот.

По мертвих жалібно кричали,
 По грудях билися, стогнали,
 Латинів проклинали род;
 Про Турна ж всі кричали сімло,
 Що за своє любовне діло
 Погубить даром весь народ.

Ода до князя Курякина.

Гей, Орфею небораче!
 Де ти змандрував од нас?
 Як би тільки ти, козаче,
 Мні під цей згодився час!
 Кажуть про тебе издавна,
 Що у тебе кобза гарна,
 Кобза дивная така,
 Що, як забряжчиш руками,
 То і гори з байраками
 Стануть бити гопака.

Глянь, Орфею, глянь із неба,
 Дай кобзури мні своєї:
 Мні іграти пісню треба,
 Пісню гарну на неї;
 Треба голос піднімати,
 З новим годом поздравляти
 Пана милого того,
 Що і паном бути вміє,
 І, як батько, не жаліє
 Живота для нас свого.

Олексію, любий пане!
 Я про тебе річ начав,
 Та боюсь, як слів не стане,
 Щоб ти мні не накричав;
 Бо я наперед признаюсь,
 Що я з музами не знаюсь,
 Тільки трохи чув про їх.
 Та і музи лоб нагріють,
 Поки проспівать успіють.
 Половину діл твоїх.

Я про те мовчати буду,
 Що стьожками скручен ти,

Що на тобі, мов на чуду,
 Де не глянеш, все хрести;
 Що нільзя зглянуть очами
 На жупан твій за зіздами,
 Як на сонце серед дня;
 Що од стьожок шия гнеться,
 Що іззаду ключ човпеться:
 Все, мабуть, це не бридняя!

Не Чернигів, не Полтава
 Цеє все тобі дала:
 Знать давно про тебе слава
 В Петербурзі загула;
 Знать ти добре там труждався,
 Не по запічку валявся,
 Що попав царю під лад.
 Знав і царь, з ким подружити,
 На кого ярмо зложити.
 Аж тепер і сам він рад.

Рад він, що ярмо ти тягнеш
 Не гнучись, як добрий віл;
 День і ніч од поту м'якнеш,
 Робиш добре, скільки сил.
 Рад сказати правду-матку,
 Що крутенькою загадку
 Нашим ти задав панам;
 Бо, щоб мали чисті душі,
 Щоб держали строго уші,
 Ти собою їх учиш сам.

І до віку не забуду,
 Як я раз к тобі прийшов.
 Ах, мій Боже, скільки люду
 Всякого я тут найшов!
 Повні сіни, повна хата
 Нашого набиті брата,
 Аж нільзя пропхнутись мні,
 А попів, купців та панства
 І жидів, того плюгавства,
 Мов на ярмарку в Ромні!

Всі ж не з балами стояли,
 Всі були по ділу тут,
 Папірки в руках держали,
 Хто багацько, хто лоскут;
 Хто чолом бив на сусіда,

Хто на пана людодіда,
 А по-просту—на суддю,
 Що за цукор та за гроші
 Ізробив суд нехороший,
 Цілу розорив сімью.

І таких було доволі,
 Що прохали на панів,
 Що пани зо злої волі,
 Не дають орати нив;
 Що козацькими землями,
 Сінокосами, полями
 Вередують, мов своїм.
 Суд у правду не вникає,
 За панами потакає,
 Щоб було йому і ім.

Не прогнівайсь, Олексію,
 На нескладну річ мою,
 Що я говорити смію
 Про писарню ще твою.
 Раз мні быть там довелось...
 Але ж скільки там човплюся
 За столами писарів!
 Там паперів тучі, тучі,
 Писарів же кучі, кучі,
 Мов в Петрівку косарів.

Пишуть, пишуть та й несуться,
 Щоб ти поглядів, чи так.
 Треба ж тут тобі надуться,
 Треба знать, підправить як;
 Треба всякую папіру
 Привести як раз до шниру,
 Підвести все під закон!
 Ніколи борщу хльобнути,
 Ніколи ж і в смак заснути,—
 Ти забув на хліб, на сон.

А про жінку та про діти
 Думати тобі коли,
 Щоб обуті і одіті,
 І не голодні були?
 Ні, про це ти не згадаєш:
 Жінку ти другу маєш,
 Дочки, син тобою забут.
 Жінка у тебе—Полтава,

Син—Чернигів, честь же, слава—
Дочки: от весь рід твій тут!

Мов тобі чернець од миру,
Одцуравсь ти од двора:
Знай в Полтаві мнеш папіру,
А додому не пора.
Що ж тобі із той Полтави?
Ти і так добився слави,
Та якої же—гай, гай, гай!
Одпочинь же, пане, трохи:
Ти уже притупав ноги,
Тупає другий нехай.

Панство здай своє другому
І здоров'я не теряй,
Попильнуй під старість дому,
Бо у тебе дома рай.
Тут всі, як на батька діти,
Будуть на тебе глядіти,
Та ще чи не лучш мабуть:
Тут, по правді як сказати,
Всі тобі, як Богу, раді,
Всі тебе, як Бога, ждуть.

Та біда моя! як бачу,
Цей не по тобі совіт:
Ти таку свою удачу
І на той потягнеш світ,
Поки вибьешся із сили,
Поки підеш до могили,
Будеш хлопцем для других.
Уродивсь ти на прояву,
Улюбився так у славу,
Як у дівчину жених.

Ну, коли ж такий ти, пане,
Що для слави лиш живеш,
То к тобі смерть не пристане,
Ти ніколи не умреш.
Хоть попи не забурмочуть,
Хоть бляяти не захочуть
Вічну пам'ять по тобі:
То прохати їх не треба,

Бо і так під самі неба
Пам'ять ти зробив собі.

Цеє не умре ніколи,
Що ти робиш всім добро,
Та і робиш з доброї волі,
Не за гроші і сребро.
Скільки удовам ти бідним,
Скільки сиротам посліднім,
Скільки, скільки сліз утер!
Скільки взяв людей ти з гряді
І, як кажуть, аж у князі,
Аж у князі їх упер!

Не умре, хоть побожиться,
Слава не умре твоя:
Слава з тілом не ложиться
У могилу нічія.
Хоть же смерть к тобі прискаче,
Слави в землю не впиндраче:
Загуде вона, як гром.
Тут і правда візьме силу,
Прийде на твою могилу
І напише так пером:

„Диво тут попи зробили,
Диво дивнее із див:
В землю мертвеця зарили,
А мертвець той і ожив.
Бачся, добре заривали,
Бачся, грірко всі співали
Пам'ять вічну над ним:
Оглянулись небораки,
Аж князь Олексій Куракин
Все жив по ділам своїм!“

Поки ж цеє диво буде,
Поживи хоть стільки ти,
Скільки жив, як кажуть люди,
В світі Мафусал святий.
Будь здоров із новим годом,
І над нашим ще народом,
Ще хоть трохи попануй.
Трохи?... ой коли б багацько!
Бо ти наш і пан, і батько,
А на більше не здивуй...

ПЕТРО ПЕТРОВИЧ АРТЕМОВСЬКИЙ-ГУЛАК.

1790—1866

Син священника, родився 16 січня 1790 р. в містечку Городищі, Черкаського повіту, в Київщині; вчився в Київській академії, але не добувши курса, в 1817 р. перейшов до харківського університету. З 1818 р. Артемовський-Гулак учителював у харківському дівочому інституті, а з 1820 р. став у харківському університеті професором історії, географії та статистики; потім (1841—1849) він був ректором університету. На ниву української літератури Артемовський-Гулак виступив 1817 р. надрукувавши свої поезії в „Украинском Вѣстникѣ“; далі він містив свої писання в „Славянникѣ“ (1827), „Утренней Звѣздѣ“ (1834) та „Вѣстникѣ Европы“; Твори його (не всі) під назвиськом „Кобзарь П. П. Артемовського-Гулака“ видано 1878 р. в Києві. Помер Артемовський-Гулак 1 жовтня 1866 р. Після смерті Артемовського-Гулака де-що з його писання було надруковано в „Кіевской Старинѣ“ (р. 1888, видано і окремою одбиткою) та в „Зорі“ (1896). Літературна спадщина Артемовського-Гулака не велика, але дуже цінна; між його творами єсть такі,—як от: „Пан та собака“, „Солопій та Хівря“, „Твердовський“, „До Люби“, вільний переклад де-яких од Горацианх,—що придбали йому широку славу в українській літературі. В де-яких творах („Рибалка“, „Пліточка“, „Дві пташки“, „До Люби“, „Справжня добрість“) Артемовський-Гулак виступає справжнім романтиком, але частіше він звертається до сатири, беручи основу для неї з сучасного життя. Змалювавши в нещасному Рябкові („Пан та собака“) нещасного кріпака, Артемовський-Гулак один з перших в Росії звернув увагу ширшої громади на бідування наших кріпаків і примусив людей, що були прихильні до народу, задуматись над гіркою долею народньою і над знущанням і насильством над ним панства. Артемовський-Гулак дуже добре знав народню українську мову і був першим українським стилістом, пишучи гарною чисто-народньою мовою. Перше повне зібрання творів Артемовського-Гулака видала львівська „Просвіта“ в 1904 році в першому томі „Рускої Письменности“ (Твори Котляревського, Артемовського-Гулака і Гребінки).

П А Н.

Якийсь десь пан ясновельможний,
І гордий, і заможний,
(А може був то й лях),
Як-раз утрапив на свій шлях,
У пекло до Плутона.

Не вспів одважить ще й поклону,
Як тут спитав його Еак:

— „Ну, на тім світі, що ти, як,
Чим був ти, де родився?
Як жив і чим живився?
Ти перед нами не гріши,
Кажи лиш правду, це брешти!“

Пан глянув: перед ним мужик!

А пан наш не привик,
Щоб так мужик з ним об'яснявся.

— „Я із польського естем панства,“

Вельможний дзизом відповідав:

— „До півдня спав, до півночі обідав,
Був власним паном на Волині.“

— „За цеє тобі пасти свині!“

Еак так пану присудив
І вельми цим Плутонові вгодив.

Якби і в нас таким судом судили,
Багацько б свинопасів наробили.

РИБАЛКА.

Українська балада.

Вода шумить!... вода гуля!...

На березі рибалка молоденький
На поплавець глядить і промовля:
Ловіться, рибоньки, великі і маленькі!

Що рибка смик, то серце тьох!...
Серденько щось рибалочці віщує:
Чи то тугу, чи то переполох,
Чи то коханнячко... не зна він, а сумує.

Сумує він,—аж ось реве,
Аж ось гуде,—і хвиля утікає...

Аж—гульк! з води дівчинонька пливе,
І косу счісує, і брівками моргає...

Вона й морга, вона й співа:
— „Гей! Гей! не надь, рибалко молоденький,
На зрадий гак ні щуки, ні лина!
Нащо ти нівечиш мій рід і плід любенький?“

Коли б ти знав, як рибалкам
У морі жить із рибками гарненько,
Ти б сам пірнув на дно к линам
І парубоцькеє оддав би нам серденько!

Ти ж бачив сам,—не скажеш: ні,—
Як сонечко і місяць червоненький
Хлюпошуться у нас в воді на дні
І із води на світ виходять веселенькі!

Ти ж бачив сам, як в темну ніч
Блищать у нас зіроньки під водою,—
Ходи ж до нас, покинь ти удку пріч:
Зі мною будеш жить, як брат живе з се-
строю!

Зирни сюди.. чи це ж вода?..
Це дзеркало: глянь на свою уроду!..
Ой, я не з тим прийшла сюда,
Щоб намовлять з води на парубка незгоду!“

Вода шумить!.. вода гуде!..
І ніженьки по кісточки займає...
Рибалка встав, рибалка йде,
То спинниться, то вп'ять все глибшенько
пірнає!..

Вона ж морга, вона й співа...
Гульк!.. приснули на синім морі скалки...
Рибалка хлюп!.. за ним шубовсть вона!..
І більше вже ніде не бачили рибалки...

БАТЬКО ТА СИН.

Байка.

„Ей, Хведьку, вчись! Ей, схаменись!
Так пан-отець казав своїй дитині:
Шануйсь! бо далєбі, колись

Тму, мну, здо, тло—спишу на спині!
 Хведько не вчивсь: і скоштував
 Березової кашки,
 Та вп'ять не вчивсь і пустував:
 Побив шибки і пляшки;
 І щоб не скоштувати од батька різочок,
 Він різку впер в огонь, та й заховавсь в
 куток.
 Аж батько за чуб хіпі і, не знайшовши різки,
 Дрючком Хведька разів із шість оперезав!..
 Тоді Хведько кріз слізки
 Так батькові сказав:
 „Коли б було знаття, щогаспідська дрючина
 Так дуже дошкуля, то, песька я дитина,
 Коли б я так робив:
 Я б впер дрючок в огонь, а різки б не
 палив!

ТВЕРДОВСЬКИЙ.

Балада.

„Ну, хлопці, швидко, шпарко!
 Музики, заграйте!
 Гей шинкарю, гей шинкарко!
 Горілки давайте!“
 Ріжуть скрипки і бандури,
 Дівчата гопцюють,
 Хлопці—піт аж летється з шкіри—
 Коло їх гарцюють.
 Бряжчать чарки, люльки шкварчать,—
 Шумує горілка,
 Стук, гармидер, свистять, кричать,
 Голосить сопілка.
 Пан Твердовський в кінці стола
 З поставця черкає:
 — „Гуляй, душе! тра-ла-ла-ла!“
 На весь шинк гукає.
 В батька й матір отамана
 І громаду лає,
 Скрутив жида, як гамана,
 Ще й усом моргає.
 Сікнувсь улан, він вздовж його
 Шаблюкою тріснув.

Улан—тю-тю! га-га! го-го!—
 Зайцем в кутку приснув.
 Взяв на бакир писарь шапку,
 Пан грішми забрякав:
 Аж гульк! писарь верть в собаку
 І на всіх загавкав.
 А шевцеві пан Твердовський
 В такі знаки дався,
 Що мабуть із час московський
 Барилом качався.
 В ніс втеревив дві бурульки,
 З бурульок, мов з кухви,
 Б'ють під стелю через рульки
 Джерела сивухи.
 Б'ють джерела, пан гульвіса
 Кухоль підставляє;
 Аж зирк в кухню: що у біса?—
 Вьон на дні грає!
 — „Дух святий, миряни, з нами!
 Вилупіть лиш баньки!“
 Вьон утік, а цап з рогами
 Вилазить із шклянки.
 Мекнув, мов його родимець
 Почав мордувати,
 Та й стриб в коїн, аж гульк—німець
 Стоїть серед хати!
 Ніс—карлючка, рот свинячий,
 Гиря вся в щетині,
 Ніжки курячі, собачий
 Хвіст, ріжки цапині.
 Дрикг ногою, круть ріжками!
 В пояс поклонився:
 — Ну, Твердовський! час із нами
 Щоб ти расплатився!..
 Гуляв еси, верховодив,
 Усім в знаки дався;
 Дівчат любив, жінок зводив,
 Над всіми знущався.
 Чого душа забажала,
 Мав всього ти стільки:
 Курей, ковбас, м'яса й сала,
 Бочками горілки.
 Нагрів і нам ти чуприну,
 Як сам здоров знаєш:
 Окульбачиш, мов скотину,
 Та всюди й гасаєш.

Годі жартувать з чортами,
 Слова не полова:
 Чи забув, яка між нами
 З тобою умова?..
 Лиса гора... бритва... палець...
 Паперу пів карти...
 Гайда в пекло! Кров не смалець,
 З чортами не жарті!
 В пісьмі стоїть (читай сміло):—
 „На кагал бісовський
 З начинкою душу й тіло
 Одписав Твердовський.
 Служить йому чорти мають
 (Так прийшлося в умову),
 Поки в Римі не піймають,
 Амінь цьому слову!“—
 — Що тепер, Твердовський, буде,
 Про те в пеклі знають:
 Цю корчму хрещені люди
 „Римом“ називають.“
 — „Бач, чортяка! бач, падлюка!
 Як умудрувався!
 Це вже, бач, німецька штука!“
 Твердовський озвався.
 — „Та вже ж, чи йти в пекло справді,
 То й підем, байдуже!
 Але й ти роби по правді
 І не чванься дуже...
 Заглянь в контракт твій зі мною,
 Яка там умова:
 Ще три штуки за тобою;
 Витнеш—ні пів слова!
 От бач, висить над дверима,
 Завбільшки із цапа,
 Перед твоїми очима
 Мальована шкапа.
 Нехай шкапа піді мною
 Огирем гарцює,
 Нехай крутить головою,
 Стриба і басує.
 Ти тим часом піску в жменю:
 Гарапник трійчатий
 Сплети з піску, як з ременю,
 Коня поганяти.
 Ще ж попасать коня треба,
 Стать на одпочинок:

То вже гляди, щоб, як з неба,
 Вродився будинок,
 Будинок з лушпин горіха,
 Отам за байраком;
 Із борід жидівських стріха,
 Цвяхована маком.
 От і гвіздок на починок
 Чверть ліктя завдовшки:
 По три в кожному вбий з мачинок,
 А менше ні трошки.“
 Біс перистий свиснув, кляснув,—
 Аж кінь вже басує,
 Батіг з піску в руці ляснув.
 Твердовський сумує.
 Скільки в стремена, давай драла!..
 Аж—що за одмінок?—
 Стріха в хмарах заблищала,
 І стоїть будинок!
 — „Виграв справу! Бач, псяюха,
 Здиравсь, мов скажений!
 Ну, тепер, скупайсь по уха
 В водиці свяченій.“
 „Змилуйсь, свате, я в цій зроду
 Лазні не купався.“
 Скорчивсь, зморщивсь, шубовість в воду!
 Та й назад порвався.
 Захлиснувся, чхнув і приснув,
 Тричі закрутився,
 Тричі тупнув, тричі свиснув,
 Аж шинк затрусився.
 Хмара, як ніч, налетіла
 І сонце сховалось;
 Галок, крюків, ворон сила
 На стрісі зібралось.
 Крюкають, кавчать, мекечуть
 Всіма голосами;
 То завиють, то шепочуть,
 Бряжчать ланцюгами.
 „Ну, Твердовський, другу справу
 Виграли чортяки“
 — Не кваптесь лиш, ще на славу
 Втру я вам кабаки.
 Куць програв, куць виграв справу,—
 Ще як доведеться;
 Виграй третю. Глянь на лаву:
 Що тобі здається?

Цмокнись з жінкою мою,
 Вона твоя буде;
 Як я жив на світі з нею,
 Про те знають люди.
 Будь ти їй за чоловіка—
 Остаиня умова,—
 Присягайсь любити до віку,
 То тоді й ні слова!
 Нехай піп вам руки зв'яже.
 Тепер по цій мові,
 Люди добрі, що чорт скаже,
 Бувайте здорові!"
 А чортові не до соли,
 Хвостиком киває,
 Ніс скопирив, мов кгринджоли,
 І дверей шукає.
 Стриб по хаті, хап за клямку;
 Твердовський по пиці,
 Трись по гирі! розбив шклянку
 І горщик з полиці.
 — „Ей, не бийсь, кажу, Твердовський!
 Кгвалт, ратуйте, люди!
 Бо вилаю по бісовські—
 Тяжко слухать буде.“
 А тим часом—скік к одвірку,
 Ну цапом стрибати!
 З прогонича уздрів дірку,
 Та й шморгнув із хати.
 — „Ой, держіть, ловіть псяюху!"
 Усі загукали;
 А псяюхи нема й духу,
 Поминай, як звали!
 — „Жінко любя, годі плакати,"
 Твердовський озвався:
 „Хотів з чортом вас посватать,
 Та й чорт ізлякався.
 Мабуть всі чорти—бурлаки,
 Та ще й розум мають,
 Знають, де зімують раки,
 Од жінок втікають.
 Може в пеклі инше діло,
 В нас цього немає:
 Жінка гризе душу й тіло,
 Мужик попиває.
 Нуте ж, хлопці, швидко, шпарко!
 Музики, заграйте!

Гей шинкарю! гей шинкарко!
 Горілки давайте!"

ПАН ТА СОБАКА.

На землю злізла ніч... ніде а ні ши-
 ширхне,
 Хіба то де-куди кріз сон що-небудь
 пирхне.
 Хоч в око стрель тобі—так темно на
 дворі:
 Уклався місяць спать, нема а ні зорі,
 І ледві крадькома яка маленька зірка
 З-за хмари вигляне, неначе миш з засіка.
 І небо, і земля—усе одпочива,
 Все ніч під чорною заласкою хова.
 Один Рябко, один, як палець, не дрімає:
 Худобу панську, мов брат рідний, доглядає,
 Бо дарма їсти хліб Рябко наш не любив:
 Ів за п'ятьох, але те ів, що заробив.
 Рябко на панському дворі не спить всю
 нічку.
 Коли б тобі на см'х було де видно свічку,
 Або в селі де на опічку
 Маячив каганець!
 Всі сплять, хропуть,
 А де-які сопуть.
 Уже і пан-отець,
 Прилізши із хрестин, до утрени попхався...
 А наш Рябко, кажу, все спатки не вкла-
 дався:
 Знай, неборак, ганя то в той, то в цей
 куток;
 То заирне в курник, то—дейко до сви-
 нок,—
 Спита: чи всі такі живенькі поросятка,
 Индики та качки, курчата й гусенятка?
 То звідтіль навпростець
 Махає до овець,
 До клуні, до стіжків, до стані, до обори;
 То знов назад чим-дужч,—щоб часом
 москалі
 (А їх тоді було до хріна на селі),

Щоб москалі, мовляв, не вбрались до
комори.

Не спить Рябко, та все так гавка, ска-
вучить,

Що, сучий син, коли аж в ухах не ля-
щити!

Все дума: як би то піддобриться до пана?
На зна ж, що не мине Рябка обрадованна!
Як гав, так гав, поки свінуло на дворі;
Тоді Рябко простягсь, захріп в своїй норі.
Чому ж Рябку не спать? Чи знав він,
що з ним буде?

Заснув він смачно так, як сплять всі
добрі люди,

Що щиро стережуть добра своїх панів...
Як ось—трус, галас, крик!... весь двір
загомонів:

„Цу-цу, Рябко! на-на! сюди Рябка клик-
ніте!“—

„Ось-ось я, батечки!... чого ви там, ска-
жіте!“—

Стриба Рябко, вертить хвостом,
Неначе помелом,

І знай, дурненький, скалить зуби
Та лиже губи.

—Уже ж, бач, дума він, не дурно це в
дворі

Од самої тобі зорі

Всі панькаються коло мене:

Мабуть сам пан звелів оддати Рябку
печене

І що зосталося варене,

За те, що, бач, Рябко всю божу ніч не
спав

Та гавкав на весь рот, злодіїв одганяв.

„Цу-цу, Рябко!“—ще раз сказав один
псяюха...

Та й хап Рябка за уха!

„Кладіть Рябка!“—гукнув... Аж ось і пан
прибіг.

„Лупіть Рябка!“—сказав,—чухрайте, ось
батіг!

—За що?—спитав Рябко, а Пан кричить;
„Чухрайте!“

—Ой, йой, йой, йой!—а пан ім каже:—
„Не вважайте!“

—Не буду, батечку! За що ж це честь
така?—

„Не слухай!—пан кричить,—лупіть, де-
ріть Рябка!“

Деруть Рябка, мов пір'я;

На галас збіглась двірня:

„Що? як? за що? про що?“—Не знає ні
один.

—„Пустіть!—кричить Рябко,—не будь я
песький син,

Коли вже вдержу більш!“—

Рябко наш хоч не бреше,

Так що ж? Явтух Рябка все, знай, по
жижках чеше.

„Пустіть, швидчій пустіть!“—пан на весь
рот гукнув,

Та й з хати сам умкнув.

„Пустіть!—гукнули всі,—Рябко вже вдо-
вольнився!“

—„Чим, люди добрі, так оце я прови-
нився?

За що ж глузуете?—сказав наш неборак,—

За що ж знущаєтеся ви наді мною так?

За що, за що?“—сказав та й попустив
п'ятоки,

П'ятоки сліз гірких, узявшись за боки.

„За те,—сказав один Рябкові з наймитів:—

Щоб не колошкав ти вночі своїх панів;

За те... але ж що тут?... ходім, Рябко,
лиш з хати:

Не дуже, бачу, рот тут можна роззявляти.

Ходім, Рябко, на двір.“

Пішли.

— „Це не пусте,—

Сказав Явтух Рябку,—оце тебе за те

По жижках, бра' Рябко, так гарно по-
шмагали,

Що пан із панєю сю цілу ніч не спали.“

— „Чи винен я цьому? чи ти, Явтух,
здурів?“—

— „Гай, гай!“—сказав Явтух,—Рябко, ти
знавіснів!

Ти винен, бра' Рябко, що ніччю розбре-
хався:

Ти ж знав, що вчора наш у карти пан
програвся!

Ти ж знав,
 Що хто програв,
 Той чорта (не тепер на споминки) здрімає,
 Той батька рідного, розсердившись, про-
 грає!
 Ти ж знав, кажу, Рябко, що пан не буде
 спать?
 До чого ж гавкав ти? на що ж було гар-
 чать?
 Нехай би гавкав сам, а ти б уклавсь ти-
 хенько,
 Забравшись в ожеред, та й спав би там
 гарненько.
 Тепер ти бачиш сам, що мокрим зін рядном
 Напався на тебе і знай верзе притьмом,
 Що грошей вчора він проциндрив щось не
 трохи;
 Що паню через те всю ніч кусали блохи;
 Що буцім вчора він грать в карти б не
 сїдав,
 Коли б сьогоднішню був ніч хоч закуняв;
 Що буцім ти, Рябко, так гавкав, як собака;
 Що буцім по тобі походить ще й ломака;
 Що, бачся, ти йому остив, надосолив.
 І, бачся, він тебе за те й прохворостив.
 А бач, Рябко, а бачі не гавкай, не ганяйсь;
 Ляж, хирний, та й мовчи, із паном не
 рівняйсь!..
 Чого брехать? нехай наш пан здоровий
 буде—
 Він сам і без собак цю панщину одбуде.“
 Послухав наш Рябко поради Явтуха:
 — Нехай тяжка йому година та лиха,—
 Сказав,—щоб за моє, як кажуть, жнто
 Та ще мене і бито!
 Коли моє не в лад,
 То я з своїм назад.
 Чн баба з воза—що ж? велика дуже вада?
 Кобилі легший віз—цьому кобила й рада!—
 Отак сердега наш Рябко поміркувавсь,
 Та й спать на цілий день й на цілу ніч
 попхавсь.
 Заснув Рябко, захріп, аж ожеред трясеться;
 Рябку й не сниться, й не вер-
 зється,
 Що вже москалики в коморі й на дворі

Скрізь нишпорять, мов тут вони господарі,
 Що вовк ягнят, а тхір курчаток убїрає.
 Аж тут і на дворі туж-туж уже світає.
 — „Цу-цу, Рябко!—тут всі, повибїгавши
 з хат,—
 Цу-цу, Рябко! на-на!“—гукнули, як на
 гвалт.
 А наш Рябко тобі і усом не моргас;
 Хоч чує, та мов спить і мов не дочуває.
 — Тепер то,—дума він,—мій пан всю нічку
 спав,
 Бо не будив його Рябко і не брехав;
 Тепер то він міні свою покаже дяку,
 Тепер уже не втре міні, як вчора, маку.
 Нехай цуцукають, мене цим не зведуть,
 Поки сами сюди обїд не принесуть.
 Та ще й тоді, не бїясь, поскачуть коло
 мене,
 Поки візьму я в рот хоч страву, хоч пе-
 чене!—
 — „Цу-цу!“ сказав іще Рябкові тут Яв-
 тух,—
 „Цу-цу!“ задихавшись, мовз його перло дух:
 „Ходім, Рябко!“
 —Еге, ходім! не дуже квапся!
 Сам принеси сюди!—„Іди ж хутчїй, не
 бався!“
 — Ба, не піду, Явтух!
 — „Іди, бо кличе пан!“
 Сказав та й зашморгнув на шиї він аркан.
 — „Чешїть Рябко!“—гукнув... аж тут їх
 щось з десяток
 Вліпили з сотеньку кіїв Рябку в завдаток.
 — „Лупїть Рябко!“—кричить тут пан, як
 навісний,
 Рябко ж наш тільки вже що теплий та
 живий.
 Разів із шість Рябка водою одливали,
 І стїльки раз його, одливши, знов шмагали,
 А потім перестали.
 Рябко спнтать хотїв, але Рябків язик
 Був в роті спутаний, неначе путом з лнк,
 І кгеркготав щось, як на сїдалі индик.
 — „Постїй!—сказав Явтух Рябкові,—не
 турбуйся,
 Я правду всю скажу: ото, Рябко, шануйся,

Добра своїх панів, як ока, стережи,
Зарання спать не квапсь, в солому не біжи,
Злодів обганяй та гавкай на звірюку.
Не гавкав ти, Рярко,—за те ж ми, бач,
в науку,
Із ласки, з милости панів,
Вліпили сотеньок із п'ять тобі кіїв.“
— Чорт би убив твого, Явтух, з панами
батька

І дядину, і дядька
За ласку їх!— сказав Рярко тут на одріз—
— Нехай ім служить більш рябий в болоті
біс!

Той дурень, хто дурним іде панам служити,
А більший дурень—хто ім дума догодити!
Годив Рярко ім, мов болячці
й чиряку,
А що ж за те Рярку?—
Спороли батогамі,
А за вислугу—палюгамі.

Чи гавкає Рярко, чи мовчки нічю спить,
Все випада таки Рярка притьмом побить.
Уже міні, бачу, чи то туди—високо,
Чи то сюди—глибоко;
Повернешся сюди—і тута гаряче;
Повернешся туди—і там то боляче.
Хоч би я тісто вніс псяюсі із діжею.
То б він ростовк і ту над спиною мою.
З ледачим все біда: хоч верть-круть, хоч
круть-верть,
Він найде все тобі хоч в черепочку смерть.

СОЛОПІЙ ТА ХІВРЯ.

Спримігся Солопій весною на горох
Та й, сівши з Хіврею, собі міркують
вдвох:
Чи то продать його, чи то його посіять?
„А що ж тут міркувать? не полінуйсь
прівіять,—
Сказала Хівря тут:—в мішечки позсипай,
Та сіять на поле під дощ мерщї чухрай!“
— „Воно то, Хівре, бач, тут не за тим
ідеться;

Але посіять так, як у людей ведеться—
Нехай йому лихе!—горох ласенька річ,
І дівтора за ним полізе хоч у піч,—
Ти ж раеш сіяти горох на перелозі,
Ей, Хівре! переліг лежить наш при дорозі:
Ей, обскубуть горох наш зеленцем, побач!..
В лопатках обнесуть... тоді, хоч сяд та й
плач!“

— „Якої вражої ти матері сумуєш?
Цур дурня! навісний! чи ти того не чуєш,
Що як у одить Бог, то дасть на долю всіх?
Чи це не глум тобі, не сором і не сміх,—
Враг матір зна чого, безглуздому жахаться!
Та дже ж, як кажуть, то, коли вовків бо-
яться,
То нічого ходить з сокирою і в ліс.
Іди ж, кажу, та сій; не мимри там під ніс!
Аби лиш, Господи, на ниві нам вродило,
То буде нам і всім; чи чуєш ти, мурило?
Не будь уїдливиий і впертий, мов оса,
Мов норовистий кінь, бо вилаю, як пса.“
— „Ей, Хівре,—Солопій сказав їй,— не
сварися!

Бо, далєбі, горох наш згине. Схаменися!
Ну, сількось... я піду посію, та не там,
А дєнебудь в кутку, щоїй враг не знайде сам.
„Не перебендюй бо так довго, Солопію!
Бо я горох сама, де схочу, там посію;
Сама я й викошу, як треба, на покїс,
І ось тобі тоді я дулю дам під ніс!
Але, мій голубе, прошу тебе по ласці:
Послухай часом тих, що ходять і в за-
пасці;

Плюнь, серце, на того, хто так тобі сказав,
Що буцім Бог жінкам волосся довге дав
За те, що розум ім укоротив чимало;
То погань так верзала, школярство так
брехало;

А я ж то й мужиків, крути ти, не верти,
Не раз вже бачила таких дурних, як ти.
Оттак: питай людей! бо той, хто їх питає,
Мов старець без щіпка, по стежках не
блукає.

Не раз вже за двома зайцями ти ганяв,
За те ж ні одного, гонившиши, не піймав;
Не раз ти жалував ухналиків стареньких,

За те ж ти скільки вже згубив підків
новеньких.

Оттак ти і тепер горох запропастиш,
Коли б ти сам пропав!..”

— „Чого ти там гарчиш?”

Сказав наш Солопій та й з серця дейко
з хати.

Запрігши кгулих, він ну переліг орати!

Зорав, посіяв він горох, заволочив.

Аж тут і дрібний дощ ріплю його змочив.

Зійшов горох, підріс, зацвів увесь ря-
сенько.

Хто йшов, той приглядався горохові пиль-
ненько;

Тим часом вже почав вбиватися й в ло-
патки,

Аж тут прийшла черга і на самі стрючки.

Хто йде,—горох скубне: гребець скубне
у жменю;

Іде косарь і жнець — нагарбають в ки-
шеню;

Прискочить дівтора—і в пелену смикне.

Зібрав наш Солопій горох, та знай клене
і, на чім світ стоїть, по сороміцькі лає,
Усіх батьків з того він світу вивертає:

— „Стонадцять би копиць з рогами вам
чортів!

А!.. бісів народі! коли б ти околів!

Коли б ти кожним був стрючечком по-
давився,

Щоб в горлі він тобі кілком був зупинився,

Коли б щоб тріснув був од його твій живіт,

Ніж мав оце мене ти посадить на лід!

Щоб горошиночка в твоїх кишках бі-
совських

Так набубнявіла, як барабан московський!”

Багацько де чого співав тут Солопій,

Молився за весь рід хрещений і за свій.

То, вгамувавшись, знов до свого вертався:

До Хіврі сікався, за макогін хапався!

То знов по доброму ладу він їй казав:

— „Бач, Хівре навісна, що наш горох
пропав!

Бач, шапо бісова, чого ти наробила!

Та ти ж мене на вік оце занастила!”

Іще смачненьке щось хотів сказати він їй.

„Послухай лиш сюди,—сказала Хівря,—
стій!

Уже, як бачу я, тебе не переперти:

Хто дурнем уродивсь, тому дурним і вмерти;

Але б, мовляв, іще туди й сюди з дурним:

Ось лихо та біда з дурним, та ще й з лихим!

Казала я тобі, що Бог як нам уродить,

То буде нам і всім, і злодій не зашкодить.

Аж так і єсть: хоч ти посіяв два мішки,

Хоч стільки, хто хотів, той наші рвав

стриючки,—

Нехай йому в користь!—а все ж, хвалити

Бога,

Зібрав ти сім мішків гороху з перелога.

Де пють, то там і ллють: без шкоди не

бува,

Аби здоровенька лиш наша голова!

Але ти хочеш, щоб не іли кози сіна

і ситі щоб були? Ой мудрий дуже з сина!

Ну, цур тобі та пек! роби ти що хоти:

Ори, мели і їж, хоч голову скрути!

Про мене, я тепер і не роззявлю рота...

Та вже ж побачимо, яка твоя робота!

Та й люди ж, сіючи, хоч тратють, а орють;

То дурні, от як ти, несіяні ростуть.

Ей, схаменешся ти та пізно, Солопійу!”

„Та вже ж хоч схаменусь,—сказав він,—

хоч посію,

Та не по твоєму: зроблю як сам умію!

Зроблю, щоб і стрючка ніякий біс не вкрав.”

Зробив наш Солопій, як сам здоровий знав:

Він на другу весну, плуг і рази забравши

і між пшеницею, і житом пооравши,

В середині горох увесь засіяв свій.

— Тепер то,—дума наш дурненький Со-
лопій,—

Тепер то мій горох вже мабуть розцвітає!

Нехай цвіте, нехай тим часом доспіває.

Ось як піду в жнива пшениці й жита жать

То часу марне щоб, мовляв, не зваковать,

Скошу і свій горох, в копиці поскладаю;

То й з ним упораюсь, і разом жнив не
згаю!—

Пішов в жнива: та—ба! ні зерна не застав!

Проциндрих Солопій горох і просвистав,

А за горохом в гурт і жито, і пшеницю,

Бо тільки зо всього соломи взяв з копицю!
А як же це?—Оттак: пронюхали в селі,
Що Солопій горох посіяв на ріллі!
Між-житом та по-між пшеницею своєю,—
Давай ходять в горох... Ходили і хіднею
Пшеницю й жито— все так зм'яли та
стовкли,

Що бісів син, коли і місце їх знайшли.
Що ж Хівря? румсає! а що ж чинить не-
бозі?

Як тільки ж зуздрила роззяву на порозі,
Зняла торбинки дві новісенські з кілка:
„А бач, гадюко, бач! ти жалував стрючка,—
Тепер же з дітками без хліба ми шматка!
Бач, сину гаспідський, чортівський Со-
лопьяго!

До чого нас довів ти, бісів скупердяго!
Іди ж тепер звідціль, щоб і твій дух не пах!
Не вмір свого,—носи ж ти хліб чужий
в торбах!“

Сказала та й торби на його почіпляла,
І між старців, мов пса, Солопія прогнала...

До Пляхм.

Пляхоме! в щасті не брикай!
В нудзі притьмом не лізь до неба,
Людей питай—свій розум май;
Як не мудрий, а вмерти треба.
Чи короташ вік в журбі,
Чи то, за поставцем горілки
В шинку нарізують тобі
Цимбали, кобзи і сопілки;
Чи п'яний під тинном хропеш,
Чи до господи лізеш рачки
І жінку макогоном б'єш,
Чи сам товчешся навулачки;
Ори і засівай лани,
Коси широкі перелогн
І грошики за баштани
Лути,—та все одкинеш ноги.

Покинеш все: стіжки й скирти,
Всі ласощі: паслін, цибулю...
Загарба инший все, а ти
Ззіси за гірку працю дулю!
Чи соцьким батько твій в селі,
Чи сам на панщині працює,
А смерть зрівняє всіх в землі:
Ні з ким скажена не жартує...
„Чи чім, чи мишка?“ загука;
Ти крикнеш: „чїт!..“ „Ба брешеш, сину!“
Озветься паплюга з кутка
Та й зцупить з печі в домовину!

РИБКА.

Байка.

Р ставочку пліточка дрібненька
Значевья зуздрила на удці червяка,
І так була раденька!
І думка то була така,
Щоб підвечіркувать смашненько.
Ну, дейко до його швиденько!
То збоку ускубне,
То зпереду поцупить,
То хвостика лизне.
То знизу вп'ять підступить,
То вирне, то пірне,
То сіпне, то смикне,
Вовтузяться, ялозяться і пріє,
Та ба! те ротиня таке узеньке, бач,
Що нічого не вдіє!
Хоч сядь, та й плач!
„Ой, горенько міні на світоньку,“ мовляє,
„За що мене так доля зневажає?
Тим пельку і живіт дала з ковальський міх,
Тим зуби, мов шпички, а нам, на глум,
на сміх,
Рот шпилькою неначе простромил!..
Ой, правду дядина небога говорнла:
Що тільки на світі великим рибам жить,
А нам малим в кулак трубить!..“

Левко Миколаєвич Боровиковський.

1804—1889

Родився 1804 р. в м. Хоролі, в Подтавщині; освіту здобув у харківському університеті на словесному факультеті; був учителем спочатку в курській, а потім у подтавській гімназії, де був потім і інспектором. Умер 15 грудня 1889 р. На літературну ниву Боровиковський виступив 1829 р., надрукувавши в III-ій книжці „Вістника Європи“ баладу „Маруся“—переспів Жуковського „Світлани“; описав у тому ж „Вістнику Європи“ надруковано „Фарис“ (з Міцкевича), в альманасі Євгена Гребінки „Ластівка“ (СПБ, 1841)—„Чорноморець“, „Вивідка“, „Палій“, „Волох“, „Зіміній вечір“ (з Пушкіна), „Розставання“ та 5 байок. У 1852 р. в Києві вийшла книжка „Байки и прибайтки Левка Боровиковського“ з передмовою Мтл. (А. Метлінського), де надруковано 177 байок. Окрім того, Боровиковський записував з народніх уст приказки та пісні (де-які з їх Амвросій Метлінський надрукував в збірнику „Народня южно-русска пѣсня“ Київ, 1854) і складав український словарь. Писання Боровиковського належать до того ж напрямку, що й твори попередників його: Котляревського та Артемовського-Гулака; байки до сатирично-дідактичного а інші поезії до романтичного. Не вважаючи на те, що Боровиковський написав чимало творів, і що більшість з їх написав досить талановито і артистично, ім'я його чомусь не здобуло собі широкої популярності серед громадянства; хоч де-які його байки дуже поширені між людьми, але часто-густо, читаючи, або переказуючи їх, читачі зовсім не знають, хто їх справжній автор, а думають, що вони народні...

БЛАГТИЙ-БІДНИЙ.

Байка.

У Прокопа обід, у Прокопа хрестини,
У Прокопа бенкет, весілля, іменини:
За те ж у Прокопа куми і побратимн,

І всякий Прокопові сват,
І всякий Прокопові брат,
За Прокопа усякий рад
І в воду, і в огонь скакати!..
Аж глядь—

У Прокопа пожар, все в Прокопа згоріло,
Насилу виніс сам з огню з душею тіло!..

Що ж рідні та куми—
З пожежі помогли?

Не дуже: родичі його й не пізнавали—
До Прокопа й стежки в бур'яні позаро-
стали!

Не даром люди гомонять:
Поки багат,
То поти й сват.

Волох.

За морем степ, край моря степ,
В степах волох з шатрами ходе;
Крива коса, зубатий серп
Волоха в поле не виводе.
Волох не йде в полки служить,
Волох живе, як набіжить.

Широкий степ—його постіль,
Кругом стіна—із небом гори;
Не жатий хліб, не брана сіль,
Пів-голий сам і діти голі:
За те ж татарин, німець, лях
Не гріли рук в його шатрах.

Пани в будинках сплять без сна;
Купець моря перепливає;
В воді шука рибалка дна;
Мужик в судах поріг змітає,—
Волох собі в шатрі сидить,
Охоче їсть, спокійно спить.

Зима—біля огню в шатрах;
Весна—лежить він під зорями,
А літом ходить по степах
З ширококрилими шатрами;
Без хліба—сит, без хати—пан,
Густий туман—його жупан.

Клима.

Спитали Клима раз, яка найлучча птиця:
Чи чиж, чи соловей, чичітка, чи си-
ниця?

Голодний Клима озвався з-баса:
„Найлучча птиця—ковбаса!“
Голодній, бач, кумі—
Хліб на умі.

До друкаря.

Друкарю! не дрймай: де треба—точку став,
Щоб мокрим нас рядом злий критик
не напав;
Бо є й такі: не найде толку—буде тихо;
Не найде ж точки—лихо...

Крила у вітряка.

Раз крила в вітряка гуділи й геркготали,
Що все село вони насущним годували;
А камінь, п'ятірна і колесо... мовчали,

Приказують, що хто мовчить,
Той двох навчить.

Чорноморець.

То не сірий туман
 З Чорноморья піднявся—
 Піднімаються гуси то сірі;
 То не хмару снігів
 Буйний вітер навів—
 Піднімаються лебеді білі;
 Кричать гуси: гел! гел!
 А за ними орел
 Іспускається з хмари високої.
 „Не тікайте вгорі,
 Гуси сірі мої!
 Підождіте орла, мої любії!
 Я не бити лечу—
 Роспитати хочу,
 Чи не бачили ясного сокола?
 Чи не стрітили ви
 Багатирь-голови,
 З Чорноморії доброго молодця?“
 — „Коло моря убит
 Чорноморець лежить;
 Його ручки лежать на три штученьки,
 Його ніжки на згляд
 Край дороги лежать;
 Кріз реберця трава пробивається.
 Серед степу того
 Ніхто к тілу його
 Із живої душі не ласкається.
 Тільки ластівки три,
 З-під сідої гори,
 Пригортаються: перша ластівка—
 Мати рідна рида,
 А другая—сестра;
 Третя ластівка—жінка покійного.

Де матуся рида,
 Там кривава ріка
 Протікає до моря глибокого;
 Де рідненька сестра,
 То вже річка пройшла
 І просохла, не вливши до моря;
 А де жінка була—
 І росиці нема
 І зав'яла трава край покійного.

Метелик.

Байка.

З гусениці—метелик став
 Хороший, золотий, аж сяяв, аж бли-
 шав,
 І на других гусениць не дивився...
 А ти б, метелику, не дуже то гордився,
 Бо ти недавно сам з гусениці вродився.

Будяк.

Байка.

Хвалився коров'яку, надувшись, будяк,
 Що на троянду він походить колюч-
 ками.

А коров'як

Сказав чванькові так:

Не колючками будь похожий, а квітками.

ЄВГЕН ПЕТРОВИЧ ГРЕБІНКА.

1812—1848

Син офіцера-гусарина, небагатого поміщика, родився 21 січня 1812 року, в хуторі „Убіжище“, недалеко од Пирятина, (в Полтавщині); освіту здобув у „гімназії вищих наук ки. Безбородка“ у Ніжині (1825—1831). Учився він добре, був слухяний, до книжок дуже охочий, у його була м'ягка, лагідна удача. Служив у військовій службі, в комісії духовних шкіл, потім учителював у шляхетські школі, в хадетському та гірничому корпусах у Петербурзі, викладаючи науку російської мови та літератури. Умер 4 грудня 1848 року. На літературну ниву Гребінка виступав у 1831 році, дуже молодим, ще студентом, переклавши на українську мову „Полтаву“ Пушкіна. Потім у 1834 році, надруковані були його „Приказки“, що звернули на молодого письменника загальну увагу. У 1841 році Гребінка видав альманах „Ластівка“, де, окрім його власних поезій, надруковані твори інших тогочасних українських письменників: Шевченка, Боровиковського, Квітки, Куліша, Забіли, Мартовицького та Писаревського. Але по українські Гребінка писав дуже мало, а більше писав російською мовою—романи, повісти та оповідання, але в тих своїх творах не виявив нічого оригінального, а тільки наслідував безтямно Гоголя та інших популярних в той час російських письменників. В російському письменстві Гребінка належить до забутих авторів. Його пам'ятають тільки, як автора українських „Приказок“ та де-яких ліричних поезій. „Приказки“ Гребінчини займають першорядне місце серед українських байок через легку, артистичну форму. Гребінка був усе життя чоловіком доброї, м'якої вдачі і через те занадто підлягав тим обставинам, серед яких жив. Поки жив дома, в Полтавщині, писав чудові українські байки; а як переїхав на чужину, в Петербург, писав російською мовою до самої смерті. Усі українські твори Гребінки видано в 1862 році в V томі „Собрания сочинений“ його (в Петербурзі) і 1878 під заголовком „Пирятинська

Ластівка* (в Києві), а окремо „Приказки“ р. 1899 в Чернигові. Повне зібрання творів Гребінки видала львівська „Просвіта“ в 1904 році в першому томі „Рускої Письменности“ (Твори Котляревського, Артемовського-Гулака і Гребінки), а також видавництво „Вік“ у Києві в 1905 році.

РИБАЛКА.

Байка

Хто знає Оржицю? А ну-те, обзивайтесь!
 Усі мовчать. Гай-гай, які шолопаї!
 Вона в Сулу тече, у наші сторони.
 (Ви, братця, все таки домівки не цурайтесь!)
 На річці ті жили батьки мої
 І панства чортів тиск: Василь, Іван,
 Микола,—
 Народ письменний—страх!
 Бував у всяких школах,
 Один балакає на сотні язиках;
 Арабську цихвіру, мовляв, закон турець-
 кий—
 Все тямлють, джеркготять, як гуси, по-
 німецькі.
 Подумаєш, чого то чоловік не зна!
 Та не про те, бач, річ. Усю торішню зіму
 Рибалка ятіром ловив в ті річці рибу;
 Рибалка байдуже, аж ось прийшла весна,
 Пригріло сонечко і з поля сніг погнало;
 У річку сніг побіг, і Оржиця заграла,
 І ятір, граючи, водою занесла.
 „Уже ж вона міні оттут сидить, в пе-
 чінках,
 Ця річка каторжна!“—рибалка став казать.
 „Куць виграв, куць програв,—ось слухай,
 лишень, жінко,
 Піду я до Сули скажену позивать!“
 І різні де-які казав сердега речі,
 Із злости, як москаль, усячину гукав;
 А далі почепив собі сакви на плечі,
 У люльку пхнув огню, ціпок у руки взяв
 І річку позивать до річки почвалав.
 Чи довго він ішов, чи ні—того не знаю,
 Про те рибалка сам ніколи не казав,

А тільки він дійшов, як слідує, до краю.
 Сула шумить, гуляє по степам.
 Рибалка дивиться і очі протирає:
 Не вірить сам своїм очам,
 Бо по Сулі—чорти б їх мучив ма-
 тір!—
 Пливуть хлівці, стіжки, діжки, усякий
 крам,
 І бідного його ниряє ятір...
 Зітхнув рибалочка та і назад попливсь.
 А що, земляче, пожививсь?...
 —
 Ось слухайте, пани,—бувайте ви
 здорові,—
 Еге, Охріменко дурний:
 Пішов прохать у повітовий,
 Що обідрав його наш писарь во-
 лсний!

ЧОВЕН.

Заграло, запінилось синєє море
 І буйнії вітри по морю шумлять,
 І хвиля гуляє, мов чорнії гори
 Одна за одною біжать.
 Як темная нічка, насупились хмари,—
 В тих хмарах, мов голос небесної карі,
 За громом громи гуркотять.
 І грає, і піниться синєє море...
 Хтось човен на море пустив;
 Бурхнув він по хвилі, ниряє по волі,
 Од берега геть покотив;
 Хитається, бідний, один без весельця...
 Ох, жаль міні човна! ох, жаль мого серця!—
 Чого він під бурю поплив?

Ушухнуло море і хвилі вляглися,—
 Пустують по піні мавки;
 Уп'ять забіліли, уп'ять простяглися
 По морю кругом байдаки.
 Де ж човен подівся? де плавлє мій милий?
 Мабуть, він не плавлє, бо он-де по хвилі
 Біліють із його тріски.

Як човнові море—для мене світ білий
 Ізмалку здавався страшним,
 Та як заховаться? Не можна ж вік цілий
 Пробути з собою одним!
 Прощай, мій спокою!—пускаєсь у море,
 І, може, недоля і лютеє горе
 Пограються з човном моім!.

СОНЦЕ ТА ХМАГИ.

Байка

Рсь сонечко зійшло і світить нам, і гріє,
 І Божий мир, як маківка, цвіте;
 На небі чистому ген хмара бовваніє,—
 Та хмара надулась і річ таку гуде:
 „Що вже міні це сонце надоіло!
 Чого воно так землю веселить?
 Хоч я насуплюся—воно таки блищить.
 Я полечу йому назустріч сіло,
 Я здужаю його собою затемнить!“
 Дивлюсь—і хмарами пів неба замостило,
 На сонечко, мов ніччю, налягло...
 А сонце вище підпливло
 І хмари ті позолотило.

РОЖА ТА ХМІЛЬ.

Байка

Рхріме, дядечку! будь ласкав, скаменись;
 Ти чоловік і з хлібом, і з волами,
 І грошки у тебе завелись—
 Який тебе лихий ізніс
 І побратав з панами?

Покинь їх, хай їм цур! із ними не водись!
 А то,—коли не заверни до тебе в хату—
 Ти з благородієм сидиш за панебрата,
 І чарка каторжна гуляє по столі.

Чи то в село лихий примчить якого
 Паничика, мовляють, судового—
 Та сарана живе на твоєму добрі.
 Або і возний сам, червоний ніби квітка,
 Деньків по п'ятеро кружляє у тебе:
 А коней-калічі повнісенька повітка
 Твоє сінце скубе.

Тим часом хліб давно у полі половіє;
 Його і птиця б'є, і вітер марно сіє,
 А дядько мій гуля!

З п'сьменними по чарці та по чарці,—
 Останній шаг витрушує шинкарці.
 Рівняться з ними нам сам Бог не дозволя:
 То, сказано,—пани, щоб день-у-день гу-
 ляли,

А ми, неграмотні, щоб хліба заробляли.
 Охріме! не зробишь сміховищем села,
 Покинь, кажу, панів, водиться з ними годі!
 Ось слухай лиш! Недавно в мене на го-
 роді

Червона рожа зацвіла,
 І треба ж, на біду,—край неї хміль пу-
 стився!
 Іпершу гарно страх з сусідкою він жив,
 Дивлюсь, аж приятель за гілку зачепився,
 А трохи згодом, глядь,—всю рожу обповив.
 І бідная вона змарніла,
 Поблідла, далі пожовтіла,
 А проклятуший хміль, як рута, зеленів.

Ц л п.

Байка

„Мабуть, нема уже на світі правди!
 Мабуть, вона уже за море утекла!
 Чим я од Муцика поганший справді?
 А пані те щеня учора привезла,
 Сьогодні вже йому і дзвоник почепили.
 Та як моторно він бряжчить,

Дядько.

Та будеш, Грицьку, сучий син:
Це просто Іволга зоветься;
Вона із саду в сад літа,
То вишні гарно обйіда,
То оббива горох, а в співи не вдається.

Небіж.

Так ось коли побачив співака!
Яка мальована та штучна птиця!
Вертиться, джеркготить, по дереву скака—
Оце то соловей!

Дядько.

Це—навісна синиця!..

І довго так небіж дурненький
Між птицями знаходив соловья;
А соловей собі сіренький
І ад ним співав, сховавшись між гілля.

СОНЦЕ ТА ВІТЕР.

Із вітром сонечко розгаторило мову
Про силу, бачите—хто з їх міцніший
був.
Звичайно, за слівцем балакали по слову,
А далі вітер так на заклад навернув:
„Чи бачиш? йде ген собі козак по полю.
Як цупко він напьяв на плечі кобеняк.
Хто з плеч зірве його додолу,
Хай буде той уже моцак.“
— „Іносе, дми собі!“ так сонечко сказало,
І вітер шпарко полетів.
На дворі дуже сумно стало,
По небу хмари скрізь погнало,
А вітер по землі, крий Боже, заревів,
Наліг на козака, з його одержу цупить.
Зігнувся на коні козак,
До себе горне кобеняк,
Та, знай, нагайкою по ребрах шкапу лупить.
Хуртовина назад бідаку пре,
За поли смикає, відлогу з плеч гирує,

Аж шлях курить, трава в степу хвилює,—
А все одержі не здере.
Дув, дув, аж потом весь облився,
Із моці вибився, сердешний,—на бік плись.
Ось розгулялося і сонце—з хмари блись:
Мов божий мир ізнову народився.
Козак перехрестився,
Кобилку зараз зупинив,
Бо, страх, горюшну заморив,
Поплівся стежкою ходю, потихеньку.
А сонце гріє все та гріє помаленьку,
Угріло божий світ; почув тепло козак
Та й скинув кобеняк.

Ворона і ягня.

Орлу схотілось попоісти;
Піднявся угору птичий царь
І вглядів відтіля, що край ставка вівчарь
Онучі прати мусів сісти,
Отара ж попаски попхалась навманя.
Орлу це по-нутру; зложивши моцні крила,
Опукою згори—аж вітром зашуміло—
Орел ушкварив на ягня,
Підняв його і геть потеребив за гору.
І треба ж, щоб на цю пору
Пило біля ставка дурне вороненя.
Страх полюбилося йому цареве діло,
І думає: „чому ж цього я не зроблю?
Та не ягня, а барана вхоплю.“
Дивлюсь—воно угору підлетіло,
Та й пуць на шию барану,
І кихті вплутавши йому у вовну білу.
Смикнулося нести, та ба! вага не вист
Баран важенький і орлу!
Воно вже стямилось, мерщї би потеребив
Так із шерсти не вплутає ніг.
Дурне моталося, поки вівчарь прибіг
І, гарненько йому обскувши крила,
На іграшку дитині дав.

Мабуть, Господь так світ створив,
Що менший там не втне, де більший геть-
то зможе:

Що дядькові пройшло, ти не роби, небоже,
Щоб крилець хто не обчухрав!

УКРАЇНЬКА МЕЛОДІЯ.

„Ні, мамо, не можна нелюба любити!
Нещасная доля із нелюбом жить.
Ох, тяжко, ох, важко з ним річ розмов-
ляти!
Хай лучче я буду весь вік дівувати!“
— „Хіба ж ти не бачиш, яка я стара?
Міні в домовину лягати пора.
Як очі закрию—що буде з тобою?
Останешся, доню, одна, сиротою!“

А в світі якеє життя сироті?
І горе, і нужду терпітимеш ти,
Я, дочку пустивши, мовляв, на поталу,
Стогнуть під землею, як горлиця, стану.“

— „О, мамо-голубко, не плач, не ридай.
Готуй рушники і хустки вишивай.
Нехай за нелюбом я щастя утрачу...
Ти будеш весела, одна я заплачу!“

Ген там, на могилі хрест божий стоїть,
Під ним рано й вечір матуся квилить:
„О, Боже мій милий! що я наробила!
Дочку, як скотіла, із світа згубила!“

МОГИЛИНИ РОДИНИ.

Рсь чутка степом полетіла,
(На що то гріх не підведе!)
Що у степу якась могила
Дитину швидко приведе.
Про диво цеє як почули,
То люди зараз в степ махнули,
Старий і молодий к могилі знай іде.
Крий Боже, народу якого там зібралось—
Як об Іллі в Ромні!

Буцім там місто починалось.
Де не взялись міняли й шинкарі
І підняли між себе галас;
Чумак із сіллю став, із дьогтем дьогтьарі,
І красти бублики шатнули школярі;
Сластьони шкварились, сидухи цокотіли;
Про Лазаря старці під кобзу голосили;
„Холодний квас!“ москаль між народом
гукав.

Значевья, а базар в степу, як треба, став.
Хрещений люд хоча гуляє,
Та на моглину все раз-по-раз позирає,—
Чи швидко вродиться те чадо степове.
Могила ж стогне, мов сопе, мов гяжко
дише,
Боками сивими колише,
І з лиха на весь степ реве.

Народ дивується та їсть, та п'є горілку.
Еже панський стадиник Опанас,
Покинувши товар, що пас,
З кишені витягнув сопілку,
Та як утне московського бичка!
Підківки зараз забряжчали,
В кружку дівчата танцювали,
Москаль покинув глек та садить гоцака.

Аж ось—лулусь щось під ногами!
Заготів якийсь підземний глас.
Базар утих, баби замовкли під возами,
Із ляку упустив сопілку Опанас
І люди, христючись, баньки повітріщали.
Могнула тріснула, і те дитя, що ждали,
На божий світ сусіль—як пить дало!
Та що ж за чадо те було,
Що стільки гомону між нами наробило?
„Мабуть, підсудок?“—Ні!—„Так лев?“—
Ні!—„Так мішок
З дукатами?“—Ні, ні!—„Так папорти
цвіток?“
— Але ж! — „Так, з нами хресна
сила,
Мабуть, вона полубіса вродила?“
— Не втяв! — „Так влила козацького
коня?“
— Ні, просто привела руденьке мишеня!..

В і л

„Мабуть, на небі звісно стало
(Про себе віл в кошарі гомонів)
Про те, що весь мій вік я все за двох
робив,

Та й витерпів таки чимало,
Що в плузі силкувавсь, копиці волочив,
Із ранку у ярмі до півночі ходив,

Іще щодня бував і битий!

Хазяїна не раз я проклинав—
Тепер зовсім не той хазяїн став:
У мене вдовіль їсти й пити,
Несуть міні і соли, і крупів,

Віска і висівок; наїстись трьом би стало.“

Аж тут хазяїн шасть у хлів,
І, взявши за роги, вола під ніж повів,
Бо сказано—його годовано на сало.

Ти змалку так любив мене, як пугу пес...
Чого ж так лащисся тепер до мене, Йване?
Чи знаєш, що як ти чоломкаться ідеш,—
Чогось мене морозить стане.

Ведмежий суд.

Лисичка подала у суд таку бомагу:
Що бачила вона, як попеластий віл
На панські винниці пив, як мошенник,
брагу,

Ів сіно, і обес, і сіль.

Суддею був ведмідь, вовки були підсудки.
Давай вони його по своєму судить,

Трохи не цілі сутки.

„Як можна гріх такий зробіть!
Воно було б зовсім не диво,
Коли б він їв собі м'ясиwo“,—
Ведмідь сердито став ревіть.

„А то він сіно їв!“—вовки завили.

Віл щось почав був говорити,

Та судді річ його з початку перебили,—
Бо він смтенький був,—і так опреділили
І приказали записать:

„Понеже віл признався попеластий,
Що він їв сіно, сіль, овес і всякі сласти—
Так за такі гріхи його четвертувать
І м'ясо розідрать суддям на рівні части,
Лисичці ж ратиці оддать“.

Дядько на дзвіниці.

Јаліз мій дядько на дзвіницю

Та, знай, гука: „Оце кумедія яка!
„Всі люди на землі, мов ті перепелиці:
„Здається, більший з їх не більше
п'ятака.

„Гай, гай! які ж вони дрібненькі!

„Так ось коли я їх, як треба, розібрав!“
А, мимо йдучи, хтось на дядька показав

Та, далєбі, мене спитав:

„Що то таке, чи шур, чи горобець ма-
ленький?“

Г р і ш н и к.

В далекі стороні,—в які, про те не
знаю,
Мабуть, в Німеччині, а, може, і в Китаю,—
Хтось разом оженивсь на трьох
жінках.

Загомонів народ, почувши гріх великий,
Жінки голосять так, що страх:
—„Глянь, що це коять чоло-
віки...

Як їм по три нас можна брать,
Так хай дозволять нам держать їх хоч
по п'ять!“

Гвалтують, сказано, навсправжки цоко-
тухи.

Ось ця вісточка і до царя дійшла.

А царь був, мабуть, не макуха:
Розлютувався він і злість його взяла.

„О! почекайте лиш, не буде в вас охоти
За живота чортам служити!“—

Царь грізно загував і люльку став палить,
І в люльку пхав огонь, і люлька гасла в
роті...

А далі схаменувсь, за радою послав.

Як слідує, в празничному наряді
Пред очі царські совіт вельможний став.
Царь двічі кашлянув, рукою ус розгладив
І річ таку премудрую сказав:

„Пребеззаконія на світі завелися,

А гірше, що в мої землі!

Міні до уст сьогодні донесли—

Один паливода (і царь перехрестився)

На трьох жінках женився!

Щоб царству цілому за його не терпять

Біди од праведного неба—

Його вам осудити треба

І смерть страшну йому зробіть.

Хай, царству усьому в науку,

Він витерпить таку муку,

Щоб з ляку більшихто в такий не вскочив
гріхі!

Крий, Боже, щоб над ним хто з вас зми-
лосердився!

Щоб луснув я, щоб я до вечора сказився,
Коли не поведу на шибеницю всіх!“

Як річ таку суддя дослухав,

Низенько поклонивсь, потилицю почухав,
І ну з підсудками про діло мізкувать.

Над ним морочились трохи не тиждень
цілий,

І тільки що пили, а мало, кажуть, іли

І так між себе присудили,

Щоб грішнику тому всіх трьох жінок од-
дать.

Народ сміявсь і всі були в турботах,

Що раду перевіша царь,

Аж дивляться—а та погана тварь,

Той грішник сам себе повісив на воротях!...

МАРКІЯН СИМЕОНОВИЧ ШАШКЕВИЧ.

1811—1843

Родився 6 листопада 1811 року в селі Підліссі, Золочівського повіту, в Галичині, де батько його був парохом (попом). Скінчивши гімназію в Бережанах, поступив у львівську духовну семінарію, але не добув курса—за якусь провину його виключили відтіть... Він мусив сам зароблять на себе, бо розгніваний батько не схотів йому помагати... Але вільне самостійне життя дало йому спроможку оддатись освіті і літературній праці... Ознайомлення з творами Шафарика, Коляра, Караджича і інших провозвістників слав'янського одродження, а також з творами Котляревського, Квітки та Шевченка, викликало у Шашкевича думку про національне одродження українського народу (руснів) у Галичині і бажання утворити широ-народню українську літературу... У 1832 р. він зібрав коло себе гурток товаришів, що словом чести зобов'язалися працювати ціле життя для добра українського народу. Найближчими його товаришами були: Яків Головацький і Іван Вагилевич. Вони збирали етнографічні матеріяли, записували народні пісні, розшукували стародавні рукописи і пам'ятники, вчились народньої мові і історії і ширили національно-демократичні думки... В 1833 році умер батько Шашкевича, і йому треба було дбати за сім'єю. Він знов поступив у львівську семінарію і, скінчивши її, став попом на селі... На селі він багато поклав праці для освіти простого народу. Шашкевич дуже часто хворів, здоров'я його почало занепадати ще в семінарії. Умер він 7 червня 1843 року. На літературну ниву Шашкевич виступив у 1835 році, надрукувавши у Львові Оду до царя Франца I, „Голос Галичан“, яка зробила велике вражіння... У 1837 році в Будапешті вийшов збірник „Русалка Дністрова“, який впорядкував Шашкевич. В йому були надруковані твори: Шашкевича, Головацького, Вагилевича та чимало етнографічних записів. „Русалка Дністрова“, це перша книжка, видана в Галичині українською мовою. Шашкевич, опріч власних ліричних поезій та перекладів (з Краледворського рукопису, з Гошинського, з „Слова

о полку Игоревім), написав епічну поему „Перекиньчик Бисурменський“, „Псалми Русланови“, церковні проповіді народньою українською мовою та переклав „Новий Завіт“. Шашкевич має таке ж велике значіння для Галичини (України австрійської), як Котляревський для другої половини України, України російської. Він перший почав писати народньою українською мовою, і положив початок національному ородженню і українській літературі в Галичині. Пам'ять Шашкевича в Галичині вельми шанують і цюважають. І падолиста 1893 року, в день 50 ліття його смерти, останки його, що були поховані в Новосілках, почитателі його при великому зйїзді людей перевезли у Львів, центр і осередок національного життя закордонних українців, де має бути поставлений пам'ятник Шашкевичу.

Туга за милою.

З-за гори, із-за ліса
 Вітрець повіває;
 Скажи, скажи, тихий вітре,
 Як ся мила має?
 Чи здорова, чи весела,
 Личко рум'яненко?
 Чи сумує, чи горює,
 Чи личко бліденьке?
 Бо я тужу, бо я плачу,
 Сльозами вмиваюсь,
 Веселої годиньки
 Вже не сподіваюсь...
 Якби міні крильця мати,
 Соколом злетіти,—
 Тяжку тугу із серденька
 При милі розбити!
 Ой літав би-м, ой літав би-м
 Що-день і що-ночі,
 Щоби милі у сивенькі
 Надивитись очі;
 Ой літав би-м, ой літав би-м
 Світом білесеньким,
 Щоби міні натішитись
 Личком рум'яненським;
 Ой літав би-м, ой літав би-м
 Лісами, горами,
 Щоби міні натішитись
 Милими словами!..

Підлісся.

Шуми, вітре, шуми, буйний,
 На ліси, на гори,
 Мою журну неси думу
 На підліські двори.

 Там спочинеш, моя думко,
 В зелені сосніні,
 Журбу збудеш, натішишся
 У лихі годині.

Там ти скаже дуб старенький,
 І один, і другий,
 Як я жив там ще маленьким,
 Без журби і туги.

Над Бугом.

Гей, річенько бистренькая,
 Гей, стань, подивися,
 Як я плачу, як горюю,
 Зо мнов пожурися!
 Твої води веселенькі,
 В їх рибонька грає!
 Моє серце роспукаєсь,—
 Од журби ся крає.
 Трава к тобі з любощами
 З берегів ся хилить;

Хвиля її поцілує
 І наперед стрілить.
 Моє серце бідненьке
 Радощів не має,
 Лиш розлуку із долею,
 Лиш слізюньки знає.
 Рано встану та й заплачу
 І ввечорі плачу;
 Доле ж моя веселіша,
 Коли ж тя побачу?
 Журбо, тяжка розлучнице,
 Чом не пропадаєш?
 Доле ж моя, зоре мся!
 Коли ж засвітаєш?
 Гей, річенько бистренькая,
 Гей, стань, подивися,
 Як я плачу, як горюю,
 Зо мнов пожурися!

Болеслав Кривоустий під Галичем.
 (В літо 1139)

Не згасайте, ясні зорі,
 Не вий, вітре, зниз Дністра,
 Не темнійтесь, красні звори:
 Двесь, Галиче, честь твою!
 Гей, хто русин, підлітайте
 Соколами на врага,
 Жваво в танець, заспівайте
 Піснь веселу: гурра-га!

Побарися, облак тьмистий,
 Ще годинку, ще постій:
 Тобі прийде розповіді
 Славний руський з ляхом бій.
 Од Бескида аж до моря
 Піснь весела загула,
 Од запада аж до зорі
 Чути голос: гурра-га!

По-край Дністра, край бистрого
 Ясний сокіл там жене,
 Ярополка київського
 Скоропадний кінь несе.

Гей, хто русин, за ратище,
 В кріпкі руки меч ясний,
 Шпарка стріла най засвище:
 Гордий ляше, день не твій!

Не один ти город красний
 Лютим мечем розметав,
 Руки не один нещасний
 По родині заломав.
 Нині щезла пуста слава,
 Скверний розірвавсь вінець,
 Сорокошма крвава справа
 Гидкий дала ти кінець.

Бач, Болеслав гордовитий
 Поклоном низеньким пав,
 Враг, напастник самовитий
 На чужім коні втікав.
 Радість, радість, галичани!
 Не загостить більше враг;
 Греми, Дністре, шуми, Сяне:
 Не прискаче вовком лях!

До милої.

Повій вітре, вітресеньку,
 Там де тужить мила,
 Нехай несуть там пісеньку
 Твої легкі крила.

Повій вітре, ей городець,
 Де вінці сплітає,
 Неси вісти, що молодець
 Щиро ю кохає.

Ой, поглядь ю, вітресеньку,
 По ей личку білим,
 Нехай знає ей серденько,
 Що я її милим.

Най не плаче, най не тужить,
 Вже час ся зближає:

Прийде милий, приголубить
І з нев ся звінчає.

Д У М К А.

Нісся місяць ясним небом,
Там де зоря ясна;
Летів хлопець чистим полем,
Де дівчина красна.
Часом місяць ізійшовся
З тьмавою хмарою;
Нераз хлопець поборовся
З журною гадкою.
„Журна гадко, печалива!
Чого ти мя гониш?
Що ми життя згірчиваєш,
В серце тугу рониш?
Уступися, лиха нене,
З вітром в ліси, гори;
Най по тобі й чутка згине,
Як сліди на морі.
Най радощі мому серцю,
Най надія грає,
Най ми доля веселенька
Пташкою співає!“

З Г А Д К А.

Заспіваю, що минуло,
Передвіцький згану час,
Як весело колись було,
Як то сумно нині в нас!
Святовида лица ясні
За Лабою слав'ян чтив,
Купайловий танок красний
Царинами вітром сплів.
Гай ся на честь гарнов Лади
Співом дівць розлягав,
Мир в поляці для Коляди,
Веселячись, снопи клав.
Над ярою Волтавою
Суд Любушин мир давав,
Над Дніпром славолицью

Так Ярослав ся вславляв.
По-за білими водами
Білий гніздо орел вив,
А руськими сторонами
Дзвін вічовий гомонів.
Новгорода сила й слава
Світом цілим зголосла,
Киіва золота глава
Під небеса ся звела.
Слави дочка величана
На світ цілій сіяла,
Піснь Люмира, піснь Бояна
Голосніше їй гула.
Нині думка йде сумненько,
Темним лісом гомонить,
За Дунай, за Дніпр туженько
Згадка журна лиш летить.
По-над Дністра берег крутий
Гамор галич розляга,
Там сум душу хапле лютій,
В безвість гадка пропада.
Городища де бували.
Днесь могили ся звели;
Богів храми де стояли,
Грехіт мохи поросли.
По-за води, по-за тихі
З славов гаразд пробував,
Загудівши, вихор лихий
І сліди їх позмітав.
Красна Ретра з Арконою
Пилом вічним припали,
Діти вірні з матерьюю
Десь в безхвістях ізчезли...
Де ворони ся злітають,
Колись славний стояв тин,
Тяжкі мраки днесь лягають,
Як на ногах татарин.
Щастя, гаразд з-під могили
Гомоном лиш заліта;
Як слав'яни колись жили,
Журна думка лиш згада,
І з русина щирою груди
В побратимий летить край,
Побратими де суть люди,
По-за Волгу, за Дунай.

Микола Леонтович Устіянович.

1811—1885

Родився 7 грудня 1811 року в містечку Миколаєві Жидачівського повіту, де його батько був бурмистром; учився в гімназії і в духовній семінарії у Львові. На українську (галицьку) літературну ниву виступив в 1836 році, написавши на смерть архи-пресвитера Михайла Гарасевича елегію „Сльоза на гробі Гарасевича“. Після того він познайомився і поприятелював з Шашкевичем. В 1838 році став адміністратором у Волкові Львівського повіту, а опісля парохом в гірському селі Славську Стрийського повіту. Після першої поезії писав дуже мало, тільки аж у 1848 році почав писати поезії і статті до заснованої тоді першої української газети „Зоря Галицька“, потім подав думку скликати у Львові з'їзд „руських (українських) учених“ і заснувати літературно-просвітне товариство „Матицю руську“. З'їзд відбувся 10—26 жовтня 1848 року і Устіянович був душею того з'їзду. Після того він редагував в протязі 7 місяців урядову часопись у Львові „Галичорускій Вѣстник“. В 1861 році був вибраний послом до сейму. Умер Устіянович 3 листопада 1885 року. Написав він коло 80 поезій, 6 повістей і кілька наукових праць і газетних статтів. З його поезій найбільшу літературну вартість мають ті, що написані чисто народнім ладом, а написані книжним ладом—дуже вимушені, нудні, риторичні і зовсім невдатні.

Т у г а.

Шумить вітер долами,
Сухим листом іграє;
А над Дністра водами
Дитя цвіту шукає.

Шумить буря студена,
Гудить ворон і криче;
А на полі дитина
Глядить весни і плаче.

Ходить сквапно, питає,
В вінчик жовтий лист вяже.
Як ярь згубила?—не знає.
Чи поверне?—не скаже.

„Ой поверне, дитино,
Але довго чекати;
Ой, поверне, калино,
Но ще тяжко нуждати.

Як ся сонце оберне,
Небо ярев затліє,
З юга легіт поверне,
Западовець огріє;

Бусьок сяде на хаті,
Ведмідь гавру розмече,
Пчілка почне гуляти,
Соловій защебече,

І злопотить крильцями,
І заведе піснь маю,
І розівьє думками
Нове життя по гаю:

Тоді ж блиснуть загони,
Цвіт землицю звінчає,
А природа в всі дзвони
Піснь воскресну заграє.

Тоді ж, дитя милее,
Знайдеш цвіту доволі,—
Нехай листя сухее,
Та не блукай по полі.“

Шумить буря студена,
Сухим листом іграє;
А над Дністром дитина
Такої весни питає;

Такої цвіту шукає,
В вінчик жовтий лист вяже...
Як ярь згубила?—не знає.
Чи поверне?—не скаже.

О с і н ь.

Сумно, марно по долині,
Почорніли білі квіти,
Пожовк лист на деревині,
Птах полетів в інші світи.

Од запада сиві хмари
Цілу землю заливають,
Чагарами нічні мари
З вітрами ся розмовляють.

А на горі калинонька
Головоньку нахиляє,
А над Дністром дівчинонька
Сльозами ся заливає.

„Чого тужиш, калинонько,
Головоньку нахиляєш?
Чого плачеш, дівчинонько,
Сльозами ся заливаєш?“

Чи тя доля покинула?
Чи не маєш матусеньки?
Чи ти краса загинула?
Чи говорять воріженьки?“

— „Ні мня доля покинула,
Ні не маю матусеньки,
Ні ми краса загинула,
Ні говорять воріженьки.

Йно ми тужно за весною,
Що так борзо перецвіла:

Куди гляну мисленькою,
Нема того, що-м любила!

Чим провинули ми?

Чим провинула ти, що в твоім оку
Уздрів я мій небесний світ?
Чим провинула ти, що рік по року
Міні спокою більше ніт?

Що за тобою неводом скитаю,
Як тіль блудна в лучах луни,
Що болізнено я вдихаю,
Скажи—чим провинула ти?

Що без надії я, твоя ж причина?
Чи ж ти зірвала їй листок?
Твоя лі злоба це, твоя провина,
Що моїх днів загиб восток?

Що перед мною запад темний,
Студений, як могили дно,
Що моя пісня—стон підземний,
Чи це твоей руки діло?

Ні, ти невинна, чиста без порока,
Ти незлобна, як мольба,
Як луч твоїх зіниць-урока...
Но в чім же винуват і я?

Невинність.

Невинносте, душі красний рає!
О, ти небесний янголе спокою!
Як же щасливий чоловік з тобою,
А як нещасний, хто тя пострадає!

До його боязнь, до його срамота,
До його грижа вяжеться і злоба,
І не лишає до самого гроба,
Як ржа на ризах, як гниль із болота.

Но як крихка ти, перло дорога!
Язик спокуси зітре тя огидний,
День і ніч чає на тя лотр безстидний...

Уходи, красна, уходи, милая,
Біжи під знамя спасення мира,
Твій щит—молитва, твоя пристань—віра.

Верховинець.

Верховино, світку ти наш!
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри вод, плине тут час,
Свобідно, шумно, весело.

З верха на верх, а з бору в бір
З легкою в серцю думкою,
В чересі крис, в руках топір,
Бує легінь тобою,

Ей, що ми там Поділля край?
Нам полонина—Поділля,
А бори—степ, ялиця—май,
А звіра голос—весілля!

Не вабить нас баришів лєсть,
Коли б лиш порох та цівка,
У Бога світ, у людей честь,
Та овець турма, сопівка.

Та коли б пирс хребет із від
І ведмідь шибнув лісами,
Завіяв юг, заграв Бєскид,
Черемош гукнув скалами:

То ми то час, то ми то піснь,
Молодче, ну же в розтвори!
Овечці сплав з кучерей пліснь
І далі, далі на гори!

Літом цілим, би ніч, би день,
Хлопці гуляють там наші;
Свобідна там вода, огонь,
Доволі ліса і паші.

Там пан не клав лапшомом меж,
Ворог не станув стопою,—
Буйная там землі одеж,
Плекана пісней росою.

Там то бренить тримбіти звук,
Щебече любо сопівка;
А як звіра завне гук,
В челюсти плюне му цівка.

Одвіт многим.

Ж ви питаєте: чому замовкли ми?
Про що утихла піснь тепла святої яри?
І ви питаєте!... Чи не видите ви,
Як коплять сквапно гріб, роздають браттям
свіщі,
З ереями чужих муз заводять похорон,
Ліплять послідній зазов, розносять гласи
віщі,
І це в очі живцю, щоб прискорити скон?

І ви питаєте!... А чи ж не звісно
вам,
В яке то сіре плаття строять святу не-
вісту,
Галича матір, і провадять в рідний храм
Прискорбну, як Марія, як Марія, чисту,
До широкої колоди, на жертву ідолам?
Як серед святих стін ведуть безладний
спор,
Глумляться їй в лице, соромлять родиму
красу,
В святині мирних сердець творять ли-
хий роздор,
Вредний *владикам ім*, зловіщий *скотопасу*?

І ви питаєте!... А чи ж не чув ваш
слух
За болізню і всю грязь зроджену гидров
злуди,
Що ізсушає мозг, язвою убиває дух,
Любов стинає в лід, гадом залягає груди?
Други! оставте нас, оставте зріти в гріб,
В оний широкий гріб, викопан їх руками,
Слідити з болем там за датком скорих діб;
Чи ляжем в нім самі, чи ляжуть вони з нами.

Яків Федорович Головацький.

1814—1888

Син священника, родився 20 жовтня 1814 року в селі Чепелях Бродського повіту, в Галичині. Учився в гімназії, а потім в духовній семінарії у Львові. Ще в гімназії Головацький переписував народні українські пісні, і прочитав Енеїду Котляревського і повісті Квітки. Але найбільше вражіння зробили на його етнографічні збірники Максимовича. Великий вплив на Головацького мало товаришування з Маркіяном Шашкевичем. Головацький обходив пішки трохи не всю Галичину, був в Стрийщині, Станіславщині, Коломиїщині, Буковині і в Угорській Україні, скрізь прислухавсь до народньої мови, записував пісні і збирав етнографічні матеріали. Скінчивши семінарію, Головацький був священником в селі Микитинцях Станіславського повіту, та в Хмелевій, Заліщицького повіту. А з 1848 року був професором української мови й літератури в львівському університеті; в 1867 році у його одібрано професорство і він переїхав в Росію; тут він був головою (председателем) археографічної комісії у Вільні, на цій посаді він і помер 13 мая 1888 року. На літературну ниву Головацький виступив в 1837 році, надруковавши в „Русалці Дністровій“ перші свої твори; в 1841 році видав „Галицькі приповідки“, зібрані Ількевичем; в 1846 і 1847 р. р. разом з своїм братом Іваном видав збірник „Вінок“. В 1848 році на зйїзді „учених руських“ (українських) був председателем одділу управи руської (української) мови. Окрім поезій, Головацький написав чимало наукових праць. Найвідоміші з їх: „Розправа о язиці южнорускім“ (1848 р.), „Три вступительніі преподаванія о русской словесности“; „Грамматика руского языка“, „Народныя пѣсни галицкой и угорской Руси“ (Москва 1878, чотирі томи). З початку 50 років Головацький, під впливом професора Погодина, писав російською, або мішаною мовою самі наукові речі, та проте любов до рідного слова зберіг в своєму серці до самої смерті.

ТУГА ЗА РОДИНОЮ.

Я в чужині загигаю,
 По чужині блужу,
 За своєю родиною
 Білим світом нужу.
 Тут чужая сторононька
 Та люди чужі!
 Не пристануть до серденька,
 Хоч і не лихі.
 Хай би які добрі були,
 Все не свої рідні:
 Я чужая чужениця
 Межи ними бідний!
 Ой по саду-винограду
 Сумний похожаю,
 Із чужини до родини
 Гадки посилаю.
 Ох, милая родинонько,
 Чи мене згадаєш?
 Домовая сторононько,
 Як же ти ся маєш?
 Солоденька рідна мово,
 Як би-м рад тя вчути!
 Із глибини серця свого
 Рад би-м піснь добути...

* *

Ой сумна-сь, сумна темна ніченька,
 А ще сумніше мое серденько.
 Журюся, тужу—нікому сказати,
 Не маю неньки жалю розважати;
 Ні в мене неньки, щоб попестити,
 Ні в мене сестри, з ким потужити;
 Один миленький, і той далеченький:
 Доки доїде—й північ минає;
 Доки прибуде—й півень співає;
 З раз поцілує—стане світати:
 Час вже, миленька, домів вертати...

ДВА ВІНОЧКИ.

До-під гаєм зелененьким
 Чиста річка тече,
 На яворі зелененькім
 Соловей щебече.

Сидить дівча над річкою,
 Два віночки ввила
 І ручкою біленькою
 На воду пустила.

Один вінок з барвіночку,
 А другий з рутоньки,—
 Один вінок козаченька,
 Другий дівчиноньки.

Поплив вінок із барвінку,
 Хвиля'го сіпає
 А остався із рутоньки,
 Бо берег спиняє...

—Поїхав мій козаченько
 В далеку дорогу,
 Мене лишив молоденьку
 Самую небогу.

Вернись, вінку з барвінку,
 Приплинь к береженьку!
 Вернись милий з України,
 Пристань ко серденьку!

Коли ж, вінку із барвінку,
 Сплинеш к береженьку?
 Коли вернеш з України,
 Милий козаченьку?—

Закувала зозуленька
 В гаю, в середині,
 Аж ся стало страшно, сумі о
 Молоді дівчині:

—В Україні на могилі
 Зацвіла калина—
 Там лежить твій козаченько,
 Бідна сиротино!

А коли ся води вернуть,
Що за сім літ вплили,
Тоді верне з України
Козаченько милий!

РІЧКА.

Чом, річенько домашня,
Так пливеш поволі?
Чом водиці не розіллеш
З берегів на поле?

Годі плисти самотою,
Час вже тугу збути:
Шуми, гуди хвиленкою,
Щоб далеко чути!

— „Як же міні, рідний сину,
Не плисти поволі?
Високі береженьки,
Ще й рівненьке поле.

Я би в хвилю загреміла,
Та водиці мало;
За те гладке личко моє,
Чисте як дзеркало.

Були тучі, дощі, громи,
Води забреніли;
Що ж! підрили береженьки
Й воду сколотили.

Лучче плисти потихоньки,
Та певненьким ходом,
Обминати островоньки,
Каміння й колоди.

Так поплину тихо, смирно,
Без шуму, без горя,
З личком чистим, незмученим
Чей дійду до моря!“

ВЕСНА.

Вже сонінько пригріває,
Теплий вітер подуває,
І річеньки забреніли,
Темні луги зашуміли;
Заспівала в лісі птиця,
Що рухнула вже травиця,
І травиця-муравиця,
І листочки на калині,
І цвіточки по долині:
Радуються вся твар божа,
Що настала весна гожа.

Галичанка люба, мила
Городочок городила;
Покопала, пограбала
І грядочки оплескала,
Богові ся помолила
І святий хрест положила.

„Галичанко! що ти дієш?“
В що дуфаш і надієш?“

— „Що я дію? Зерно сію,
А на літо ся сподію.
Пади зерно, за зерночком,
Ні купкою, ні рядочком,
На пухкою землеоньку,
В щасливу ю годионьку!“

„Галичанко люба, мила,
Щоби ти ся не вмилила!
Та чи зійде, що посієш?
Може, дармо робиш, сієш?“

— „Я на Бога ся надію,
Що не дармо роблю, сію,—
Зійде, зійде моя краса,
Як на ставу густа ряса;
Повяжеться парістками,
Устелиться барвінками
На цілую долионьку,
На рідную родиноньку.
Буде цвісти, процвітати

І в листочок розвивати:
Що цвітенько— то ягода,
Мої праці нагорода.“

„Галичанко любя й мила,
Коб надія не завела?
Будуть тучі, гради, громи,
Спека, смага, зливи, лому:
Нікому ти захистити,
Ані в спразі закропити.
Ой, пропадеш, моя роже,
Краси й праці жалься, Боже!“

— „Хоч нема заступить кому,
Не боюся тучі, грому,
Спеки, смаги ані лому.
Буде дощик покропляти,
Моє листя ізрошати.

Там на межі є липонька,
Та заступить од сонінька;

Своїм маєм мя прикрне,
Студен вихор не завіє...
Невеличке й моє зілля:
Як барвінок на весілля,
Як на ріднім гробі рута,
В дрібен листок розвинута.
Кому ж воно вадить в полі?
Не задерне, ані вколе,
Вітрові ся к землі склонить,
Тучі, бурі охоронить.
Згине зерно в мої ниві
Одно, друге у кропиві,
Туча заб'є, сонце спарить:
Прещі, коли ми ся здарить,
Хоч десяте та посходить;
Сотне зерно хоч доспіє,
Мою працю нагородить.—

Хто працює, оре, сіє,
Тот і плода ся надіє“...

Антон Любич Могилянський.

1811—1873

Син священника. Родився 3 марта 1811 року в селі Підгірках Калуського повіту. Батько Антона вмер, коли хлопцеві було всього 2 роки, і мати вийшла вдруге заміж за чиновника в Солтвині. За освіту хлопця не дуже дбали і тільки 16 літ його оддано в гимназію. Через свою непосидячу натуру, хлопець ніде не вживався довго і по черзі перебував у Бучачі, Чернівцях, Кошицях (на Угорщині) і нарешті у Буда-Пешті, де скінчив філософичний факультет. Після філософії Могилянський вчився богослов'я у львівській семинарії і звертав на себе увагу великим хистом до вчення і незвичайною пам'яттю. Він був на три курси нижчий од Шашкевича і Устияновича і до їх гуртка, здається, не належав. 1841 року Могилянський скінчив учення, оженився і став попом в селі Хутярі Стрийського повіту. Потім був попом у Зборі Калуського повіту і нарешті 12 літ був капеляном в Комарові Станиславського повіту. Доходи тут були малі, а сім'я в Могилянського, була велика, через те він приймав до себе на квартиру гимназистів і сам репетировав їх. Сусідні селяни і попи дуже любили Могилянського, що не раз ставав їм у пригоді юридичними порадами. В 1848 році він приєднався до повстання українців (русинів). В 1859 році його переведено на парахвію у Бабчу Богородичанського повіту, а 1861 року вибрано послом (депутатом) до краєвого сейму, а після послом до ради державної (парламенту). В раді державній він домагався заведення у школах і урядових інституціях Галичини української мови і його промова (27 червня) з цього приводу зробила велике враження на галичан. Та централістично-урядова політика русинських проводирів була Могилянському не по серцю, і він з 1867 року зовсім покинув політику і жив собі непомітно, забутий земляками. Умер Могилянський 13 серпня 1873 року наглою смертю, в селі Яблінці Богородичанського повіту. На літературну ниву Могилянський виступив в 1838 році, написавши на іменни ректорові Якимовичеві вірші: „Голос радости“ і „Піснь радостну“ на висвячення Василя Поповича в архієп. 1839 року він сказав в семинарії по укра

Іські „слово о повинностях к царю і отечеству“. Після Шашкевича це було перше українське слово. Після цього Могильницький цілх 9 літ не брався за літературу і тільки з 1848 року знову почав писати поезію. Мова у Могильницького не широко народня, більш книжна. У своїх творах він наслідував письменників польських та німецьких, бо не знав добре народньої поезії і українських класиків. З поезій Могильницького найбільше подобався його сучасникам „Скит Манявський“.

Рідна мова.

Кожний нарід, хоч би дикий,
Любить свій родинний край,
Любить отцівські язик,
Свою мову і звичай.

Дикий, котрий в курні хаті
Довгу зиму сам сидить,
В слоті, студені на маті,
В лісах і вертепах спить:

Мильший йому край родинний,
Мильший отців тісний кут,
Як багатий світ ізмінний,
Де з золотих кубків пьють.

Мильша йому отців мова,
Як глас бесіди чужий;
Хоч убога в красні слова,
Преці то забуток свій!

Завези 'го до палати,
Най в золотім ложу спить:
Преці він до своєї хати,
До ліпянки затужить.

Лиш невдячний син Бескидів
Згордив свій любий рід,
Жичив мови од сусідів,
А до своєї чує встид.

Ледві п'єсьмо з заग्रяниці
В нашу землю загостить,
Як по воду до криниці,
Кожний до його спішить!

І мудрости в нім шукає
Але мудрости ні слід;
Нема правди,—він читає
Повний блудів дивоглід.

Голову ним завертає
І невнинність іскажить,
А свого ся одрікає
І чужого Бога чтить.

Як мотиль з вітром іграє,
Б'є крилами і гуде,
З лустих цвітів мед збирає,
Але меду не знайде:

Так нам книги з верха красні
Мудрі, пожиточні всі,
В середині ж пусті басні
Ніби тіло без душі,

Ми їх преці вихваляєм,
Чуже—красне, своє—бридь,
Отців мови ся встидаєм—
Ах, невдячний, гидкий встид!

Таже руський язик милий
Колись в чести красно цвів,
Колись князі говорили,—
Нині власність простаків!

Ним колись великі царі
Становили брань і мир,
Ним колись світлі бояри
Оздобляли князів двір.

Ми, невдячні їх виродки,
Топчем отців чесний дар,—

Не смакує, хоч солодкий,
Хоч легкий, то нам тягар.

А коли нам чужі слова
Так припали до смаку,
Одречімся!—руська мова
Най загине до знаку!

Нове собі ім'я даймо,
Вже не русни, якесь инне!
Але, браття, погадаймо,
Що з язиком плем'я згине!

Може мовлю вам за много?
Нудить вас мій простий стих?
Я не мовлю ніщо злого,
Бо, що правда, то не гріх!

Згадка.

Колись русин з-під Бескидів
Так тяженько не думав,
Бо ся в добрім щастю видів,
Злої долі не дізнав.

Але того щастя мати
Давно в темнім гробі спить,
Не хочу ей споминати,
Бо жаль серце розранить.

Сонце вкрило ясні лучі,
Що галицький гріли рай,
А нещастя рісна туча
Злялася на руський край.

Як з облаків чорні хмари.
Шлють на землю град і грім,
Так на руський рід татари
Смерть і згубу несли всім.

Відки рано сходить зоря
І новий світає день,
Далеко од Чорноморя
Меч нас нищить і огонь.

Видів русин, як з городів
Дим ся в облак підносить,

Як з побитих многих родів
Чорний потік крові плыв.

Видів, як міста багаті,
Красні села рабував,
Бранців з отцівської хати
Поган до неволі гнав!

Як старенький отець рідний
В гірких сльозах ся купав,
Потрачених діток бідний
Із неволі виглядав.

Коли мати вдень і вночі
Ізливала сльозів здрій,
Не могла по сину, дочі
Утолити жаль тяжкий.

Жона вірна свого друга,
Муж дружину виглядав,
Дітям тяжка в серцю туга:
Отця, матку ворог взяв!

І вкладав на їх окупи,
Гонив в степи, в пуші, в Крим:
„Мати! отче! будь здоровий!
Вже ся більше не уздрим!“

Дармо русин із чужини
Додомоньку поглядав,
Дармо з вітром до родини
Жаль тяженький посилав.

В його землі все спустіло,
Лиш плач чути по лісах,
Поле трупом ся покрило,
Всюди жалість, смерть і страх!

В церквах божа мовчить хвала,
Не голосить свята дзвін:
Земля плодів му не дала,
Облогом лежить загін!

Тільки всипані могили,
Що отців кости покрили,
Споминають смутний час,
Гіршу долю, як у нас!

ОБРАЗ СТАРОДАВНЬОГО Галича.

Тодішній Галич, великий, багатий,
Обіймав пространь на п'ять годин ходу,
Вбірався в красні золоті шати,
Багацтвом ткані з гори аж до споду.
Котрим сіяли церкви і палати,
І тверда кріпость князівського роду,
І Владимирка двір озолочений.
При нім греміли вічеві собори,
Храброй дружини полк вооружений
Підпірав сильно аж угорські гори!
Стіл Осьмомисла золотокований
Поміщав раду пресвітлих бояр,
Переговори і мира, і брані,
І всяк домашній тихомирив сварі
Його торговлю, ніби густі хмари,
Вкривали купці з розличних сторон,
Переповняли багацтвом базари,
І несли місту золотий полоні!
До його княгинь приїзджали свати
Од царів можних, і несли поклін,
Посли далекі і римські легати
Гостили часто серед його стін.
Твердим залізом покриті лицарі,
Своїм заслона, а ворогам страх,
Росположили супостатів хмари,
Били солтанів в далеких землях.
Землі столиця, щит по-між містами,
Сіяв прекрасно, як порання зоря,
Підпірав сильних князів раменами,
Владів землями од Сяна до моря;
Красний і теплий, як нова сукмана,
Величав, красив і грів свого пана.
Нині сукмана здерта, самі лати —
Яке дно було, тяжко одгадати!

ПОТІК СКИТЕЦЬ.

Уривок.

Встали з спочинку, а надія мила
Радости слезов око наповнила,

А серце в грудях било як дзигарок.
Минули борше зарінок і ярк,
І пригостили до Манявки броду,
Просто де потік з-по-межи гір грає,
Ніби по сходах, в річку ся спускає,
І з нев злучає свою чисту воду.
Але там води, хоч в єднім кориті,
Чомусь сторонять, ніби зноровлені,
Єдним ложищем і по єдні плиті
Ще з пів години пливуть розлучені,
Так що сли хтів би-сь добре ся вдивити,
Міг би-сь їх всюди пасмом поділити,
Дивну причину чудного зьявиська
Зараз іноки розпізнали зблизька,
Бо скоро стали по праві з приходу
Й з пасма річного на вагу поклали:
Вага з водою спустилась два цалі,
Туй-туй печерську вирівняла воду!

ПОБІДА.

Але Пахомій лле воду і кропить,
Всіх перед себе, як череду пудить;
А де котрого хоч кроплев захопить:
Рикне, застогне, аж гомін загудить!
Як коли каня, чи ястріб в садочку
Спаде, роспудить з курятами квочку,
А вони бідні в кропиві, в заулку
Ціпкають, біжать, шукають притулку,
Або під крильми квочки охорони,
Щоби не впали в ворогів тих шпони;
Як де під гушев або при зімівці
Скочить вовк з корчів і роспудить вівці,—
Вони по гушах, склезях і долині
Хутко роспирснуть, як липове клиннйя,
Так чортів гурма, що страху не знала,
Перед боклагом драпака втинала,
Бо на тих божих врагів чорні хмари,
Сли людям шкодить злість їх засліплена,
Нема постраху і більшої карі,
Як хреста знамя і вода свячена!

Микола Іванович Костомаров.

1817—1885

Родився 4-го травня 1817 року в селі Юрасівці, Воронежської губ., освіту здобув у харківському університеті. Короткий час був професором у київському університеті. У 1847 році за належність до Кирило-Мефодієвського братства, його заслали у Саратов, де він жив аж до 1856 року. У 1856—62 був професором у петербургському університеті. У 1862 році Микола Іванович покинув службу і присвятив усе своє життя науковій та літературній роботі. Умер 7 квітня 1885 року в Петербурзі. Російською мовою Микола Іванович написав дуже багато історичних розвідок та монографій, здебільшого з історії України („Богдан Хмельницький“, „Руїна“, „Гетьманство Виговського“, „Мазепа и мазепинцы“, „Паденіє рѣчи Посполитой“, „Смутное время московскаго государства“, „Исторія Россіи въ жизнеописаніях ея главнѣйшихъ дѣятелей“ і багато інших). Окрім того, він часто друкував у „Основи“, „Вѣстникъ Европы“ і в інших газетах статті публіцистичні в оборону українства. На ниву української літератури Костомарів виступив у 1838 році, надрукувавши у Харькові під псевдонимом Ієремі Галки драму „Сава Чалий“; у 1839 році видав „Українські балади“, у 1840 році збірник поезій „Вѣтка“; у 1841 році в збірнику Корсуна „Сніп“ надрукував трагедію „Переяславська ніч“ і переклади з Байрона „Єврейських Мелодій“. Українські писання Костомарова видано усі разом в одному томі у 1875 році в Одесі під назвиськом „Збірник творів Ієремі Галки“. Хоч Костомаров не цурався писати поезії і рідною мовою, але не поезії йому придбали голосну славу і популярність. Поезії Костомарова здебільшого не дуже вдатні—занадто в їх багато прози, публіцистики і риторики. Але славу йому придбали історичні праці—в історичних працях Костомарів справді поет—

історик... Всі його праці переняті об'єктивністю, і він один з перших звернув увагу на участь і роль в історичних подіях народу, демосу, затурканого та ігнорованого іншими істориками, а він не останнє значіння має в історичних подіях... І цим Костомарів придбав собі ім'я славного історика.

НА ДОБРА-НІЧ.

На добра-ніч усім на ніч,—
Годі вже блукати;
Одинокий, баззаланний
Ляжу спочивати.

Холодна постілонька
У темні діброві;
Буду ждати, сподіватись
Любої обнови.

Усе небо блакитнее
Покрила темнота,
Безпросвітна, нерозумна,
Давня дрімота...

Не нам, Боже, розгадати
Небесні глаголи;
Суди, Боже, нашу долю
Та по Твої волі.

І холодно, і боязко,
Туга серце гнітить,
Всюди темно і не видно,
Тільки зірка світить.

Світи, зоре, на всю землю,
Поки сонце зійде,
Поки Божий день на землю
Красотворний прийде.

ЄВРЕЙСЬКА СПІВАНКА.

З Байрона

Жнива вбрали. Смутно в полі;
Пожовтіли вже ліски;

І збираються по волі
В ирій літні пташки.

* * *

Ой, чому я не вродився
Птахом бистрим та швидким!
Полетів би, опинився
В краї ріднім, дідівським.

* * *

Полетів би, оком звів би
На замулений Кедрон
І голову прихилив би
На покинутий Сіон.

* * *

Хоч населен ворогами,
Край для мене й досі свій,—
Все до тебе думоньками
Рвуть, Сіоне мій святій!

* * *

І далеко на чужині
Об тобі гадать я звик,
Привітать хоч на годину—
З мене буде на весь вік.

ГРЕЦЬКА ПІСНЯ.

І реве, і шумить,
І гуде, і гремить,
Чи то воликів б'ють,
Чи то звіра цькують,
То не воликів б'ють,
То не звіра цькують;
То хоробрі Клефти
Бузувірів січуть.

А попереду всіх молодець Буковал;
Він січеться на смерть з бусурманом;
Од Керасова дим до Кенурію дим
Розлягається сивим туманом.

Він січеться один проти тисячі їх—
Не здоліють усі його взяти.
А русява дівчина гука із вікна:
Підожди, Буковале, стреляти,

Хай хоч трохи угору підниметься дим,
Хай по степові пройде куріти;
Перелічимось, скільки вже наших нема.
Стали турки поперед лічити—

Недоліку п'ять сот. Стали Клефти лічить:
Трьох голінних між ними немає:
Один воду бере, другий страву несе,
А ще третій мушкет набиває.

ГОЛУБКА.

Вилітала голубонька
Із гаю густого;
Сумувала, нарікала,
На свого милого.

Не нарікай, не журися,
Голубонько біла,
Що з тобою лиха доля
Його розлучила.

Не нарікай, не журися,
Голубочко сиза,
Ростяла йому головку
Панська стрілка хижа.

Не нарікай, не журися,
Голубочко хвора:
Не вернеться в біле тіло
Кривця його скоро.

Не нарікай, не журися,
Голубко вірненька!

Вже немає миленького,—
Зосталась миленька.

ТУГА.

Гаю мій, гаю, гаю зелененький!
Вітре мій, вітре, вітре швиденький!
В густому гаю листя жовтіє;
Вітер гілок не колише й не віє.

Те, що колись по весні красувалось,
Те, що колись міні так сподобалось,
Змерзло, захляло, затихло і зникло.
Серце кохатись цим світом одвикло.

Там, де в кущі воркотала голубка,
Там жартувала колись моя думка.
Стихла, замовкла туга голубьяча—
Геть прокотилась та думка хлопьяча.

І місяць повний, і ясна водиця...
І ти вродлива, кохана дівця,—
Зникло те в осіні, що було літом...
Серце не хоче кохатись цим світом.

ДАВНИНА.

Як то недобре на світі бува,
Як світом безкарні боги управляють!
В греків ось—був то розумний народ—
Ну, а боги завдавали їм лиха!
Скажемо—Гермес, прехитрий божок:
Всіх покривав—і хапуг, і злодюжок.
Змутить, бувало, чорт знає чого,
Рід чоловічий Арей-гайдамака,—
Річками ллються і сльози, і кров
За—для утіхи тих лежнів безсмертних.
Як же задума який Прометей
Розуму світлом прогнати темноту—
Зараз ухоплять боги молодця
Та й опалдуть на поталу шулікам.

В той час Юпітер, як хоче, гуля:
 Дош золотий розсипає дівчатам,
 Чи перекинется білим бичком—
 Скаче, реве, борикає рогами;
 Люди ж, на штуки такі дивлючись,
 Голови мовчки побожно схиляють:
 „Истинно,“ кажуть, „не віл це, а бог...“
 А Прометея нового немає...

Хмарка.

По небу блакитному
 Хмарочка плине;
 Спитай її, брате,
 Куди вона плине?
 Чи так собі вільно
 По небу гуляє,
 Чи хмарочку-пару,
 Невдаха, шукає.
 Все небо синіє,
 Одна тільки хмарка,
 Мала невеличка.
 Одна собі плавле;
 Не вспієш десятка
 Уряд налічити—
 Вже хмарки немає...
 Була в мене думка.
 Як хмарка по небу,
 Снувалась, гулялась...
 Чи чого шукала
 Чи так для утіхи
 Снувалась, гулялась?..
 Не знаю. Забув!
 Її вже немає...

Зорі.

Вийду ніччю на могилу,—
 Гроби бовваніють,

Погляжу я в ясне небо,
 Там зорі зоріють;
 Рівним рухом, живим духом,
 Вічною красою,
 Без упину і без ліку
 Плинуть наді мною.

Плинуть зорі в ладнім хорі
 Вічними шляхами...
 Не нам, не нам, дітям праху,
 Любуваться вами!

Нас неволя, наша доля,
 На світ породила,
 Подражнила свободою,
 Та й не вдовольнила...

Світять зорі, як світили
 І будуть світити...
 А ми, на їх надивившись,
 Ляжем в землю тліти...

ЖУРБА ЄВГЕЙСЬКА.

З Байрона

Ой, плаче так, як плакали діди
 Над вавилонськими ріками—
 Розорен храм, родини в нас нема,
 Чужі знущаються над нами!
 Ой, плаче, люди! От її тріски...
 Розбилася святая арфа Юди!..
 У ті землі, де Бог наш панував,
 У ті землі панує ворог лютий!
 Куди тепер Ізраель помандрує?
 Чи ще сїонську пісню він почує?
 Чи ще музика Юди задзвенить?
 Чи ще вона нам серце звеселить?
 Нещасний люде! сирота-народе!
 Куди біжить він? Де він оддыхає?
 Ма припутень гніздо, лисиця—„скоту“,
 Родину—чоловік,—він і труни не має!

Амвросій Лукьянович Метлінський

1814—1870

(Псевдонім—Амвросій Могила). Син священника. Родився в Гадяцькому повіті (в Полтавщині) у 1814 році. Учився в харківському університеті; професорував у харківському та київському університетах. Умер у Ялті в 1870 р. На українську літературну ниву Метлінський виступив в 1839 році, видавши збірник поезій під назвиськом: „Думки і пісні та ще де-що Амвросія Могили“ (у Харкові, 1839); інші свої поезії він друкував у „Молодикові Вецького (1843) та „Южном Русском Сборникѣ“, що видав сам у 1848 році. Поезії Метлінського здебільшого ліричні. Темі для своїх поезій він брав здебільшого з історичного життя України; од їх віє тихим сумом та романтичним жалем за тим, що минуло. Опріч самостійної творчости, Метлінський чимало перекладав з слав'янських поетів (Вітвицького, Коляра, Одинця, Челяковського і інших) і лишив солідну працю з української етнографії—„Народныя южнорусскія пѣсни“ (Київ, 1854). Де-які поезії Метлінського чеський поет Челяковський переклав на чеську мову.

СИРІТКА.

Із неба на—світ гульк свята неділя,—
І зрадувавсь, повеселішав світ,
І вийшло сонечко, мов на весілля,
Із саду божого мов милий квіт.
Чісьь мале край церкви плаче тихо...
Чи то воно вже знає лихо?

Старе, мале до церкви, знай, пильнує,

Бо дзвін гуде, теленька: бов та бов!
Вже дяк співа, весь околоток чує;
З кадила дим у небо вже пішов...
Одним одна на·улиці дитина,
Пошарпана на ій свитина.

Посипали із церкви чоловіки,
Тьма хлопців, баб, жінок, дідів, дівчат;
Посунулись старці, сліпці, каліки;
Зійшлись сусід з сусідом, з братом брат

Дитину ту ніхто не закликає,
Ніхто її не привітає.

Ось сонечко вже піднялось, палає.
Пан вигнав мух, і, зачинившись, спить.
Хто лущить сім'я, в кремнях, в паці грає,
Хто так собі під хатою сидить.
Сирітка, знай, по-під тином блукає...
Хіба хатиньки немає?

В піску на сонці дівтора іграє,
В біленьких сорочках... прийшло й воно:
Його ніхто не знає, не займає;
Само між ними, все одним одно...
Тим сонцє світять, травка зеленіє,
Хто згарбать щастя-долю вміє.

Он, біля церкви, вп'ять, бачу, дитина...
Кругом нікого... христиться, бреде
Шляхом, куди з покійним домовина
Та піп з кадилом инколи іде.
Прийшло туди і сіло на могилу!..
Багато їх там зеленіло.

В вечерню дзвони вже людей скликали,
По-за селом гуло вже: бов та бов!
Над гробовищем ластівки літали,
Вітрець вечірній з поля йшов.
Воно к землі, мов к рідній, прилягало,
З могилою мов розмовляло.

Радесенька дитина уставала,
Мов рідних, батька, матінку знайшла;
На сонечко вечірне поглядала,
Мов рідная там хатонька була;
З очиць слізки упали, як роса
На травку... може в небеса!..

ДОРОГА.

З Вітвицького.

Дальше в світ—шукать науки!
Годі мліть, зложивши руки!

Чужий розум нам підмога:
В світ-дорогу, в світ-дорогу!
Де вікує світ на кризі,
Де земля в зелені рияі,
Де без хмар все сонце палить,
Де щоденно дощ та хмарить—
На моря, на гори з сталі,
На світ, на світ—далі, далі!
З гір на гори, вище, вище,
Де закутав їх сніг білий,
І до сонця ближче, ближче!..
Як орел крилатий смілий,
Там на вітрі в хмарах стану,
Там ясні зірки достану...
І рукою, і ногою
В хмару вдарю, дощик проллю
Над землею, над пашнею...
І без лиха, і без страху
Полину я по тім шляху,
Срібло з місяця візьму я,
З сонця золото зніму я.

БАНДУРА.

Кому співати цю співанку,
Як не тобі, рідкокоханку?

Та чи то ж ви, братця, коли-небудь чули
Старого, сідого козака—співаку?
Його спом'янімо, зробім йому дяку,
Бо які чули, й ті його забули!

Чи то про гетьмана, чи про гайдамаку
Дідусь заспіває, в бандуру заграє,—
Голосить бандура, стогне, оживає:
Жаль візьме дитину, жаль візьме бурлаку!

Гомонить народом, вітром пісня вне,
І лється слюзами, і вороном кряче,
Мов та дівчинька, жалібненько плаче...

В людей слюзи ллються, серце важко
нне...

Та де ж ти дівався, старенький співаче?
Ой, заспівай нам про життя козаче!

Б у р я.

Буря віє, завиває,
І сосновий бір тріщить,
В хмарах блискавка палає
Грім за громом грюкотить;
То, як угіль, ніч счорніє,
То, як кров, зачервоніє.
Дніпр клекоче, стогне, плаче,
Гриву сивую трясє;
Він реве й на камінь скаче,
Камінь рве, гризе, несе...
Грім що гримне, в беріг гряне—
З пущі полум'я прогляне.
Запалало і стемніло,
Застогнало в небесах;
Дощ линує... Загомонило
На горах, полях, в лісах,
І з дощами та з громами
Дніпр реве між берегами.

Козячі поминки.

Де недавно козак гомонів,
Його кінь тупотів;
Він на ляха, татар налітає,
Смерть і спис напускає—
Там по степу тихо
Туман розлягається,
А місяць з-за хмари
Погляне й ховається.
Степ-земля рідну й нерідну
Кров допиває;
Стогне між трупом щось, стогне,
Мов розмовляє...
То старий козак із сином
Віку доживає!

То порубаний з посіченим
Отак розмовляє:
— Батьку, батьку, в грудях душно, в
серці пече,
В горлі висихає!..
— Кров край мене, синку, кров із мене
тече,
Водиці немає!..
— Батьку, батьку, сумно в степу... хто
оплаче,
Хто нас поховає?..
— Чуєш, синку—чорний ворон вьється,
кряче,
Поминки справляє!..
— Батьку, боязко, морозом подирає,
Тяжко... тіло стигне...
— Ворог теплий... труп і кров... умийся,
вкрийся:
Хай не даром гине...
Отак розмовляло,
Хрипіло, стогнало,
А далі замовкло,
Та кров'ю дзюрчало.

Де недавно козак гомонів,
Його кінь тупотів,—
Ворон крякає, спускався, літає
І на трупи сідає,
Чуєш, як і вітер
Засвистав, загомонів...
Плаче, оплакує
Козаків, своїх братів!
По степах, по байраках,
У пісках кістки ховає;
Пісню поминальну,
Пісню довгую співає...

С Т А Р Е Ц ь.

Вітрець передзімній, вохкий, холод-
ненький
В діброві засохшим листом шеле-
стить.

З торбинкою старець йде сивий, старенький;
 Лист жовтий, червоний шумить, хрупотить.
 „Колись то (він шепче), за батька і неньки,
 Возили в цю пору, складали стіжки...
 Була тоді хата, садки зелененькі,
 Сінце і скотинка, город і бджілки.
 Умерли: пропала худоба, хатина,
 І по миру старцем пустили мене!
 Схилию головку, як тая билина,
 Усяк, як чужого, од себе жене.
 Тиняюсь по селах, ночую край тину,—
 Чужі і села, і хати, і тині!

Хіба може вітер в лихую годину
 В степу поховас: не бовкне і дзвіні!..
 В село причвалаю в неділеньку вранці,—
 Одну міні радість ще Господь зберіг:
 Дом Божий — дом рідний для Божого
 старця!
 Задзвонять до церкви, то я й на порігі!..
 Вітрець передзвіний, вохкий, холод-
 ненький
 В діброві пожовклим листом шелестів...
 Дзвонили до церкви; йшов старець швиденько;
 Втомився, схилився, й навіки зомлів.

Н. А. Артемовський:

- Ще не вмерла Україна, слова П. Чубинського.
 для баритона з хором, ціна 50 к.
 для 4-х голосного хору, ціна 50 к.
 для 1 голосу з проводом фортепіана, ц. 40 к.
 Для фортепіана на 2 руки, ц. 40 к.

М. Л. Кропивницький:

Соловейка. „Ой у саду на вишенці соловейко шебетає.“

Слова і мелодія М. Л. Кропивницького, уложив для співу з проводом фортепіана С. В. Заремба, ціна 50 к.; для одного фортепіана на 2 руки, ціна 60 к.

Де ти бредиш, неа дале? Дует із комедії „Вій“ М. Л. Кропивницького, аранж. С. В. Заремба, ціна 40 к.

Для одного голосу з проводом фортепіана уложила А. І. Чарнова, ц. 40 к.

Для скрипки з проводом фортепіана уложила А. І. Чарнова, ц. 50 к.

Для фортепіана в 2 руки уложила А. І. Чарнова, ц. 50 к.

К. Стеценка:

Пісні і сави за-для співу з проводом фортепіана:

- № 1. Могіла. Б. Гринченка. Чоловічий хор, ц. 60 к.
- № 2. Бурлачка. Б. Гринченка. Чоловічий хор, ц. 45 к.
- № 3. Виочі на могилі! Слова Б. Гринченка. Тріо про 2 тенора і бас, ц. 45 к.
- № 4. Рости, квіте! Пісня дівчат. Слова Є. Коротевича. Про жіночий хор, ц. 30 к.
- № 5. Не смійся ти, чорнобрива. Слова О. Коваленка. Про тенора, ц. 40 к.
- № 6. Плавай, плавай, лебедонько! З „Тополі“ Шевченка. Про сопрана, ц. 60 к.
- № 7. Кричє ворон. Спів кобзаря. Слова Коротевича. Про баритона, ц. 60 к.
- № 8. Ой чого, дівчинько, засумувала? Слова Міхневича. Про тенора, ц. 20 к.
- № 9. І тихая хатиночка. Думка. Слова Б. Гринченка. Про баритона, ц. 50 к.
- № 10. Прометей. Про чоловічий хор, ц. 35 к.
- № 11. „Ще не вмерла Україна!“ Про чоловічий хор, ц. 35 к.
- № 12. „Луна“, збірник пісень для сім'ї і школи, ц. 75 к.
- № 13. Раю вранці новобранці. Про чоловічий хор і баритона соло.
- № 14. Вьється стежка. Пісня. Про баритона або тенора.

- № 15. Ніченько, нічко. Про мішаний хор.
- № 16. Червоная калинька. Про жіночий хор або дует.
- № 17. Вечірня пісня. (Тихесенький вечір на землю спадає). Про тенора або сопрана.
- № 18. Зелений гай, зелене поле. Про мішаний хор.
- № 19. Пісні мої, як згряя радісних пташок. Про баритона.

Заремба В:

Музика до Кобзаря Тараса Шевченка:

- № 1. Вітре суйний, вітре буйний (Сопр.), ц. 40 к.
- № 2. Ой умер старий батько (М. сопр.), ц. 30 к.
- № 3. Минають дні, минають ночі. Думка (Баритон-бас), ц. 60 к.
- № 4. До сестри. Думка (Сопр.), ц. 30 к.
- № 5. Не журюся я. Думка (Бар.), ц. 60 к.
- № 6. Не тополю високою. Думка (Бар.), ц. 45 к.
- № 7. Через гору піду. Пісня Стехи з Назара Столоді, ц. 30 к.
- № 8. Зоря з місяцем над долиною пострічалася. Пісня Стехи з Назара Столоді (Сопр.), ц. 60 к.
- № 9. Ой одна я, одна, як билинька в полі. Думка (Сопр.), ц. 45 к.
- № 10. За думою дума роси вилітає. Думка, ц. 60 к.
- № 11. Чого міні тяжко. Думка (Бар.), ц. 45 к.
- № 12. Тече вода в синє море. Думка, ц. 45 к.
- № 13. Закувала зоуленька. Пісня (Бар.), ц. 30 к.
- № 14. На улиці невесело, в хаті батько лав. Пісня, ц. 30 к.
- № 15. Нашо міні чорні брови, ц. 50 к.
- № 16. У перетику ходила по горіхи, ц. 30 к.
- № 17. Калина. Балада. (Чого ти ходиш на могилу?) ц. 60 к.
- № 18. Якби міні черевки, ц. 30 к.
- № 19. На городі коло броду, ц. 30 к.
- № 20. Тра ла ла, тра ла ла, на базарі була, ц. 30 к.
- № 21. Утоптала стежечку через яр, ц. 30 к.
- № 22. Думи мої, думи! Ви мої єдині, ц. 45 к.
- № 23. Ой люлі, люлі, моя дитино, ц. 30 к.
- № 24. Над Дніпровою сагою, ц. 45 к.
- № 25. І тут, і всюди—скрізь погано, ц. 30 к.
- № 26. Якби міні, мамо, начисто, ц. 60 к.
- № 27. Не женися на багатій, бо вижене з хати, ц. 45 к.
- № 28. Сонце заходить, гори чорніють. Думка, ц. 60 к.
- № 29. І багата я, і вродлива я. Думка, ц. 45 к.
- № 30. Заповіт. Як умру, то поховайте, ц. 30 к.
- № 31. Заповіт. Для мішаного хору, ц. 40 к.

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА НА 1908 ГОД
на ежедневную газету

„КІЕВСКАЯ МЫСЛЬ“

еженедѣльно иллюстрированныя приложенія.

— УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ: —

Подписная плата с доставкой или пересылкой на 1 год—11 р., на 11 м.—10 р. 40 к., на 10 м.—9 р. 50 к., на 9 м.—8 р. 60 к., на 8 м.—7 р. 70 к., на 7 м.—6 р. 80 к., на 6 м.—6 р., на 5 м.—5 р. 30 к., на 4 м.—4 р. 30 к., на 3 м.—3 р. 30 к., на 2 м.—2 р. 30 к., на 1 м.—1 р. 20 к. Разсрочка для годовых подписчиков в два срока: 1-й взнос—6 р. при подпискѣ, 2-й взнос—5 р. к 1-му іюня, или в три срока: 1-й взнос—4 р. при подпискѣ, 2-й взнос—4 р. 1 апрѣля, 3-й взнос—3 р. 1 августа.

За границу доплачивается по 1 руб. в мѣс. Подписка принимается на полные мѣсяцы, считая их с 1-го числа до конца мѣсяца, кромѣ подписки за границу, куда можно подписываться на какой угодно срок.

Для сельских учителей и сельского духовенства (при непосредственном обращеніи в главную контору): 1 м.—85 к., 2 м.—1 р. 70 к., 3 м.—2 р. 55 к., 4 м.—3 р. 50 к., 5 м.—4 р. 35 к., 6 м.—5 р., 7 м.—5 р. 70 к., 8 м.—6 р. 45 к., 9 м.—7 р. 10 к., 10 м.—7 р. 80, 11 м.—8 р. 40 и 12 м.—9 р.

Без доставки в Кіевѣ—1 рубль в мѣсяц.

Для гг. учащихся в высш. учебных заведеніях (в Кіевѣ) в мѣс. 85 коп.

За перемѣну адреса городского или иногородняго на иногородній уплачивается 40 к. При перемѣнѣ адреса необходимо сообщать прежній и новый адресы.

ПЛАТА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: впереди текста: в первый раз по 60 к. со строки, а послѣдующіе по 30 к. Позади текста: первый раз по 30 к. со строки, а послѣдующіе по 15 к. с печатной строки. В иллюстриров. приложеніи по 80 к. строка летита. Объявленія лиц, ищущих мѣста или занятій, печатаются позади текста с платою за каждый раз по 15 к. за объявленіе на двух строк и за каждую послѣдующую строку по 10 коп.

Редакція и главная контора помещаются по Владимирской ул. в д. № 46, вблизи городского театра. Главная контора открыта от 10 ч. утра до 8 ч. вечера, а по воскрес. и празднич. дням от 12 до 3 ч. дня. Редакція для личныхъ объясненій открыта от 1 до 3 час., кромѣ воскрес. и праздничныхъ дней.

Телефон редакціи № 827.

Телефон конторы № 1276.

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

„Кіевскія Вѣсти“

До конца года с 1 апрѣля по 31 декабря с иллюстрирован. приложеніем „Кіевская Мысль“ 7 р. 25 к. без иллюстрированнаго приложенія 6 р. 50 к.: Допускается разсрочка платежа на газету с приложеніем в два срока: при подпискѣ 4 р. 25 к., к августу 3 р., в три срока: при подпискѣ 2 р. 25 к., к 1-му іюня 2 р., к 1 августа 3 р.; на газету без приложенія в два срока: при подпискѣ 3 р. 50 к., к 1 августа 3 р., в три срока: при подпискѣ 2 р., к 1 іюня 2 р., к 1 августа 2 р. 50 к.

Подписная цѣна на газету „Кіевскія Вѣсти“.

На 12 мѣс.—8 р., 11 м.—7 р. 50 к., 10 м.—7 р., 9 м.—6 р. 50 к., 8 м.—6 р., 7 м.—5 р. 25 к., 6 м.—4 р. 50 к., 5 м.—4 р., 4 м.—3 р. 40 к., 3 м.—2 р. 55 к., 2 м.—1 р. 70 к., 1 м.—85 к.

Подписная цѣна на газету „Кіевскія Вѣсти“ с иллюстр. приложен. „Кіевская Мысль“: на 12 м.—9 р., 11 м.—8 р. 50 к., 10 м.—8 р., 9 м.—7 р. 25 к., 8 м.—6 р. 50 к., 7 м.—5 р. 75 к., 6 м.—5 р., 5 м.—4 р. 50 к., 4 м.—3 р. 80 к., 3 м.—2 р. 85 к., 2 м.—1 р. 90 к., 1 м.—85 к. За границу доплачивается по 80 коп. в мѣсяц.

Для сельских учителей и сельского духовенства (при непосредственном обращении в главную контору) за газету выдѣтъ с журналом „Кіевская Искра“ на 1 м.—75 к., 2 м.—1 р. 80 к., 3 м.—2 р., 6 м.—4 рубля.

Для г. студентов (в Кіевѣ) на 1 мѣс.—75 и.

Подписка принимается только с 1 числа каждаго мѣсяца и не далѣе, как до конца года. За перемѣну адреса 40 коп. При перемѣнѣ адреса необходимо сообщить прежній и новый адрес.

Отдѣльные №№ по 5 копѣек.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1908 ГОД
на иллюстрированный научно-популярный журнал

„Астрономическое Обзорніе“

(III ГОД ИЗДАНІЯ)

содержащій статьи по всѣм отдѣлам астрономіи, написанныя вполне доступно. Особое вниманіе будет удѣлено несмѣнно как астрономіи, так и связанным с нею наук: физики, химии, метеорологіи и физики земного шара. Предназначенный для широкаго круга лиц, он будет заключать все, что может быть полезно и интересно для всякаго, а в особенности любителям астрономіи. К напечатанію приготовлен ряд статей: 1) Астрономія и фотографія. 2) Как самому приготовить телескоп. 3) Возможно ли перемѣнить полюсы земли? 4) Инструкція и наблюденіе солнечнаго затменія. 5) Библиотека любителя астрономіи, 6) Фотографія при лучшем свѣтѣ и много других; серія исторических очерков по астрономіи: 1) Памире Ринда и астрономія у огиян, 2) Астрономія у индусов, 3) Астрономія у китайцев и др., статьи о преподаваніи космографіи в средней школѣ, наконец статьи по физикѣ, метеорологіи и физикѣ земного шара: 1) Цветная фотографія. 2) Из міра таниственнаго (новый приложенія электричества). 3) Вліяніе луны на погоду. 4) Землетрясенія и сейсмографы, и общаго характера: Наука и ее значеніе и т. п. В каждом номерѣ сообщается на 2 мѣсяца вперед о предстоящих небесных явленіях, как-то: покрытія звѣзд луной, затменія, падающія звѣзды, наблюденіе планет; кромѣ того приводятся отчеты о трудах любителей астрономіи и указываются планы работ для них.

Журнал выходит 6—8 раз в год, номерами в 2—3 печатных листа каждый с рисунками и чертежами. Цѣна с пересылкой и доставкой 3 рубля в год; отпускается разсрочка 2 рубля при подпискѣ и 1 рубль к 1 марта.

Подписка и прием объявленій в редакціи журнала: г. Николаев, (Херс. губ.) Глазенаплевская, 3.

Редактор-Издатель Н. С. Пелленко.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1908 ГОД
на литературную и политическую газету

IX ГОД
ИЗДАНІЯ

„АМУРСКІЙ КРАЙ“

IX ГОД
ИЗДАНІЯ

ГАЗЕТА ВЫХОДИТ ЕЖЕДНЕВНО

— кромѣ дней послѣпраздничных. —

Программа газеты: Руководящія статьи. Телеграммы.—Правительственные распоряженія.—Хроника.—Внутр. обзор.(Приамурье, Сибирь, Европ. Россія).—Среди газет и журналов.—Корреспонденціи.—Иностранныя извѣстія.—Фельетон: беллетристическій, художественный, научный; критика и библиографія.—Судебная хроника.—Смѣсь.—Объявленія.

Водяная цѣна: за год с доставкой и перес. 9 р., 6 мѣс. — 5 р., 1 мѣс.—1 р. В розничной продажѣ отдѣльный номер 5 копѣек.

Подписка принимается в конторѣ редакціи, в 1. Благовѣщенск., по Торговой улицѣ д. № 38.

Редактор-Издатель Г. И. Климентов.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1908 ГОД

— НА —

II-й год
изданія.

„Б А Я Н“

II-й год
изданія.

Первый в Россіи общедоступный музыкальный народно-пѣвческій журнал с нотами и литературным отдѣлом. Издается при сотрудничествѣ духовнаго композитора Н. И. Мещерякова, извѣстнаго музыкальнаго дѣятеля и педагога А. И. Карасева, свободнаго художника А. Орлова, Директора Московских регентских классов Б. Рѣшле и многих друг. музыкальных дѣятелей.

Цѣль: широкое развитіе и распространеніе музыки и пѣнія в народѣ, освѣщеніе нужд, защита интересов и объединеніе всѣх труженников на народно-пѣвческой нивѣ.

В нотном отдѣлѣ будут помѣщаться: духовные и свѣтскіе хоры, тріо, дуэты и соло для пѣнія, а также русскія и украинскія пѣсни.

В портфель редакціи уже имѣются духовныя и свѣтскія произведенія слѣдующих композиторов: Компанейскаго, Пащенко, Анцева, Гильдина, Васильева, Степанова, Ажинскаго и др. а также будут печататься сочиненія Глинки, незабвенной памяти котораго посвящен „Баян“ и Варламова, кромѣ того готовятся к печати различныя русскія, украинскія, духовно-борческія и др. пѣсни.

Подписная цѣна на год с нотами 3 руб. (без нот 2 руб.), на полгода с нотами 1 рубль 75 к. (без нот 1 рубль 25 копѣек).

Адрес редакціи: г. Тамбов.

Редактор-Издатель А. Н. Бовдашев.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1908 ГОД
на ежемѣсячный журнал искусств и литературы

V год изданія

„В Ъ С Ы“

V год изданія

Вступая в пятый год изданія, „Вѣсы“ остаются вѣрными своей программѣ и будут издаваться при прежнем составѣ сотрудников. „Вѣсы“ за недорогую подписную цѣну (пять рублей в год за 12 книг) дают художественное изданіе, печатаемое на лучшей бумагѣ верже, при чем в каждом № помѣщаются художественно выполненныя черныя и красочныя воспроизведенія картин и рисунков русских и иностранных художников. В журналѣ печатаются: романы, повѣсти, рассказы, стихотворенія, біографіи писателей и художников, статьи по общим вопросам и богатая бібліографія, оцѣнивающая всѣ выдающіяся новыя книги, которыя появляются на языках: русском, польском, французском, нѣмецком, итальянском, англійском, норвежском и др. Во всѣх главных городах Европы у „Вѣсов“ есть собственные корреспонденты.

В 1908 году в „Вѣсах“, между прочим, будет напечатано: „Огненный Ангел“, историческій роман Валерія Брюсова, часть 2-я, главы XI—XVI. (Новые подписчики часть I этого романа, главы I—X, могут получить бесплатно).—Неизданныя отрывки (авторизованный перевод с англійской рукописи) из „Тюремных Записок“, Оскара Уайльда.—„Сизокрылый голубь“, повѣсть из современной жизни Андрея Вѣлаго.—„О Лермонтовѣ“, критическое изслѣдованіе Д. Мережковскаго.—„Сказки“ Александра Влока.—„Куранты Любви“, лирическая поэма М. Кузмина.—Новые рассказы Ф. Сологуба, С. Ауслендера, З. Гиппюс и др.—Новые стихи К. Бальмонта, Валерія Брюсова, Вяч. Иванова и др.—Новые рисунки К. Сомова, С. Судойкина, Н. Миллоти, Карла Вальзера, Н. Теофилактова и др.

Подписная цѣна на год (12 книг) пять рублей с пересылкой по всей Россіи; на полгода—три рубля. Допускается разсрочка. Годовые подписчики, внесшіе сполна подписныя деньги до выхода № 1 получают премию: изданія к—ва „Скорпион“, по их выбору, из списка, который будет приложен к № 1, на сумму до 3 рублей. Всѣ подписчики „Вѣсов“ при покупкѣ книг, изданных к—вом „Скорпион“ (больше 50 изданій), пользуются скидкой от 15% до 50%.

Адрес главной конторы: Москва, Театральная площ., д. Метрополь, кв. 23, книгоиздательство „Скорпион“. Отдѣленіе: С.-Петербург, Садовая, 18, книжный склад „Комиссіонер“.

Редактор-издатель С. А. Поляков.

Українські газети й журнали.

Приймається передплата на 1908 рік:

„РАДА“

(3 рік видання). Політична, економічна і літературна українська газета, виходить щодня, крім понеділків, як звичайні великі політичні газети. Власні кореспонденти в столицях і по всіх значніших місцях України.

В Державні Думі і Державні Раді кореспондент В Л А С Н И Й.

Коштує РАДА з приставкою і пересилкою в Росії на рік—6 карб., на півроку—3 карб. 25 коп. на 3 міс.—1 карб. 75 коп., на 1 міс.—65 коп. За границю: на рік—11 карб., на півроку—5 карб. 50 коп., на 3 міс.—2 карб. 75 коп., на 1 міс.—1 карб. Ціна окремого № 4 коп.

Переплатники, які заплатять гроші сразу за цілий рік, одержать „Кобзаря“ і стінний одривний календарь на рік 1908 БЕЗПЛАТНО.

Адреса редакції і головної контори: Київ, Велика Підвальна ул., д. 6, біля Золотих Воріт.

Редактор М. Павловський.

Видавець Є. Чекаленко.

„Літературно-Науковий Вістник“

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯШНИК, що виходить у Львові, (ХІ рік видання).

При участі: В. Гнатюка, М. Грушевського, М. Коцюбинського, М. Лозинського, І. Франка й ин. Передплата на рік.—8 руб., для неможлих 7 руб., можна і в розстрочку. КИЇВ, Прорізна 20.

Видавець М. Грушевський.

Редактор Ф. Красицький.

„СВІТОВА ЗІРНИЦЯ“

ТИЖНЕВИК з щомісячним ДОДАТКОМ:

„ЧИТАЙТЕ ДІТЯМ!“

Ціна з додатком для дітей на рік—3 карб., на пів року—1 карб. 50 к., окреме число 7 коп. Могилів—Подільський.

Редактор-видавець І. Волошинівський.

„СЛОВО“

Тижнева газета для робочих і працівників. Ближчу участь беруть: А. Бич, С. Петлюра, Д. Пісчаний і М. Порш. Ціна: на рік—3 карб., на місяць—30 к. Окремий номер 5 коп. За границю: 4 карб., на 1 місяць—40 коп. КИЇВ, Володимирська 76.

Редактор С. Петлюра.

Видавець О. КОРОЛЬОВА.

„РІДНИЙ КРАЙ“

українська щотижнева часопись, з додатком щомісячним дитячої часописі „Молода Україна“, Ціна з додатком 4 карб. на рік, 2 карб. на півроку і 1 карб. на три місяці. КИЇВ, Маріїнсько-Благовіщенська 97. Редакторка-видавниця О. Несач. (Олена Пчіла).

три місяці. КИЇВ, Маріїнсько-Благовіщенська 97. Редакторка-видавниця О. Несач. (Олена Пчіла).

„УКРАЇНСЬКЕ БДЖІЛЬНИЦТВО“

(2 рік видання) виходить 8 разів на рік книжками до 1½ аркуші з малюнками. Ціна 1 карб. Петербург, Конная 5. Редактор-видавець Є. Архипенко.

„ДИЛО“

ЩОДЕННА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА.

Передплата в Росії на рік—18 карб., на ½ р.—9 карб. Австрія, ЛЬВІВ, (Lemberg), ул. Батерія 24.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“ радикальна політич. часопись, виходить двічі на тиждень. Ціна в Росії 4 руб. Львів, ул. Ліндего 7.

„ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА“ Наукова часопись, присвячена передовсім українські історії, філології і етнографії. Виходить під редакцією М. Грушевського, XV рік видання. Передплата в Росії 6 руб. на рік, поодинокі книжки 1 руб. 50 к. Посилать: Львів (Lemberg) Австрія, Чарнецького 26, наук. тов. ім. Шевченка. (Sevchenko—Gesellschaft der Wissenschaften або через контору „Літ.-Науков. Вістника“, Київ, Прорізна 20.

„АРТИСТИЧНИЙ ВІСТНИК“ місяшник, посвячений музиці і штуці. Коштує в Росії 5 р. Львів, ул. Чарнецького 26.

„РУСЛАН“ щоденна газета (крім неділь і свят), коштує в Росії 16 руб. Львів, пл. Домбровського 1.

„ГАЙДАМАКИ“ політична, економічна і літературна тижнева часопись. Коштує в Росії 4 руб. Львів, ул. Куркова 5.

„ДЗВІНОК“ ілюстрована тижнева дитяча часопись. Ціна в Росії 3 руб. Львів, Сикстуська 47.

„ВОЛЯ“ виходить що-тижня. Ціна в Росії 1 руб. 50 коп. Львів, ул. Бернадинська 28.

„СВІТ“ ілюстрована часопись для українських родин. Виходить двічі на місяць. Ціна в Росії 5 руб. Львів.

„ЕКОНОМІСТ“ економічно-господарський місяшник. Ціна в Росії 2 руб. 50 к. Львів, Ринок 10.

„ЗЕРКАЛО“ гумористично-сатирична часопись, виходить двічі на місяць. Ціна в Росії 4 руб. Львів, ул. Академічна 8.

„НАРОДНЕ СЛОВО“ ілюстрована часопись. Виходить тричі на тиждень. Ціна 2 руб. Львів, Академічна 8.

„ОСНОВА“ що-тижнева просвітно-політична і господарська ілюстрована часопись. Ціна 3 руб. Львів, ул. Скарги 2.

„НА РОЗСВІТІ“ літературний місяшник української молодіжні середніх шкіл. Ціна в Росії 2 р. Львів.

„БДЖОЛА“ літературно-науковий місяшник для мелодімі. Ціна 2 карб. Львів Вірменська 25. Редактор-видавець М. Венгмин.

„УЧИТЕЛЬ“ педагогічний журнал. Виходить двічі на місяць: на рік 4 руб. Львів, Сикстуська 47.

„СВОБОДА“ тижневик. Ціна 3 руб. Львів, ул. Баторія 24.

„ПІСЬМО З ПРОСВІТИ“ газета. Видає т-во „Просвіта“. Львів Ринок 10.

Видавництво е. ЧЕРЕПОВСЬКОГО. Київ, Крутий спуск, № 1.

Вийшов з друку **ДРУГИМ** виданням
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕКЛАМАТОР

„ДОСВІТНІ ОГНІ“

Упорядкував Б. ГРИЧЕНКО

Друге видання „Досвітні Огні“ вийшло наново переробленим і значно побільшеним. До книги увійшло багато нового матеріалу віршованого й прозового з кращих творів, виданих останніми часами. Переклади з видатніших світових письменників: Апухтіна, Байрона, Беранже, М. Гартмана, Г. Гейне, В. Гете, М. Горького, Т. Гуда, В. Гюго, М. Конопницької, В. Короленка, Д. Леопарді, Луйга, А. Негрі, Петєфі, К. Рилєєва, Ростана, Сирокомлі, Тардьє, Уейського, Фрейзіграта, Фурха, Шіллєра, Шрайнерта та ин.

У другому виданні додано **НОВИЙ ОДДІЛ „ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ“** оригінальні й перекладні з драм і комедій: Софокла, Шекспіра, Шіллєра, Ібсєна, Метерлінка, Кропивницького, Карпенка-Карого та инших.

Три мелодекламації М. Лисєнка та М. Левицького на слова Л. Черняхівської, С. Руданського та В. Грінченка.

Нові портрети українських і чужоземних письменників, артистів, композиторів. Нові стильні визерувки.

Ціна 1 р. 25 к.; в артистичні оправі по малюнку І. Шульги 1 р. 75 коп.

Українське Видавництво „РАНОК“

І. САМОНЕНКО, О. КОВАЛЕНКО І С-КА.

1. ДРАГОМАНОВ М.	„Старі хартії вільности“	2-е видання	40 коп.
2. „	„Рай і поступ“	3-е „	40 „
3. „	„Задрі боги“	4-е „	10 „
4. „	„Швейцарська спілка“	4-е „	10 „
5. „	„Про волю віри“	2-е „	10 „
6. „	„Євангельська віра в старі Англії“	6-е „	5 „
7. „	„Царство Божє вnutí вас, Л. Толстого	2-е „	10 „
8. СТЕЦЕНКО Н.	„Що не ємерла Україна!“, слова П. Чубинського, народне видання (ноти)		15 „
9. „	„Прометей“, слова Ол. Ковалєнка (ноти)		45 „
10. ПІМЕНОВА	„Цілість держави і автономія“, перекл. Ол. Ковалєнка		3 „
11. ЛОЗИНСЬКИЙ М.	„Польський і руський революційний рух і Україна“, І частина		35 „
12. КОВАЛЕНКО ОЛЕНСА	„Горбунок“, казка для дітей і дорослих (Переклад віршами казки „Коньок-Горбунок“ Ершова). З малюнками, віньєтками, краєвидами і визирунками.		20 „

ВИДАННЯ НА КОРИСТЬ ЗАСЛАНЦІВ — УКРАЇНЦІВ ВОЛОГОДЩИНИ.

Вийшов у Володї з друку і продається літературний збірник

„ЗНЕВОЛІ“

Зміст його—твори красного письменства, поезія, оповідання та художня проза на теми сучасного життя. За невеликим оплячком всі твори нові, оригінальні, не відє не друковані. Збірник має 228 сторінок друку на гарному папері (формат місячників). У збірник ввійшли твори: Алчевської Х.; Бййрачєвка Гараська; Біленького Я.; Будяка Ю.; Грінчєнка Бориса; Капельгородського Пилипа; Кашєнка А.; Кибальчич Надї; Ковалєнка Олексї; Коцюбинського М.; Кримського А.; Липи Івана; Лудького Остапа; М. П. (Мирного); Максимєнка К.; Онацького Никовора; Олєся О.; Огієнка Івана; Романової Одарки; Ткачєнка З.; Тєнявка П.; Українки Лєсі; Чернявського М.; Черкасенка С.; Шєлєста Петра; Ясинського Г. та инших.

Ціна 1 карб. (без пересилки).

Склад видання у Києві: „Українська Книгарня“, Безаківська 8. Купувати можна також у Г. І Маркєвича, Полтава, Бульвар Котляревського і Одєса, Софійська, 30, Т-во „Просвіта“.

ВИДАННЯ

ІВ. САМОНЕНКА.

ТЕРНОВИЙ ВІНОК

Літературно-

Артистичний

Альманах

Під редакцією

Олекея Коваленка.

Видання розкішне, на пишному папері, в стилі moderne, з картинами, малюнками і віньєтками.

Видання оригінальне, стилізоване, друковане в 7 фарб.

В „Терновому Вінку“ беруть участь

ЛІТЕРАТОРИ:

В. Алешко, Х. Алчевська, П. Богацький, Ю. Будяк, К. Василенко, В. Велентій, П. Гай, Є. Ганейзер, Г. Григоренко, П. Драганець, І. Івась, П. Капельгородський, М. Капій, П. Карманський, Н. Кибальчич, О. Коваленко, М. Кропивницький, Б. Лазаревський, М. і З. Левицькі, І. Липа, І. Личко, О. Луцький, І. Огієнко, Н. Онацький, Л. Пахаревський, В. Пачовський, М. Полтавка, Н. Романович, М. Славінський, А. Слобожанський, М. Старицький (посмертний вірш), В. Стефаник, Г. Супруненко, Г. Сьогобочний, В. Тарноградський, С. Твердохліб, Ю. Тищенко, Л. Українка, В. Цebrівський, Г. Чупринка, М. Шаповалів.

У „Терновому Вінку“ крім оригінальних творів, *уміщені переклади*: з Л. Андрєєва, Бальмонта, Гете, Горького, Надсона, Родзевичівни, В. Стражева і Шалом Аша.

ХУДОЖНИКИ:

Бурячок, Слатьсон, Гнідаш, Дорошенко, Дубина, Журман, Михайліє, Погрібняк, Сиваш, Скасїі, Шумейко.

Майже всі твори і малюнки оригінальні і нові, ні в оригіналах, ні в репродукціях ніде не використані.

Ціна 1 нарб. 25 коп., в артистичні, оригінальні оправі 2 нарб.

Головний склад в Києві в книгарні „Л. Ідзіковського“, Хрещатик, 29.